

Vattentjänstplan för Mölndals stad 2024 – 2035

<i>Styrdokument Strategisk plan</i>	<i>Beslutat av Kommunfullmäktige, 2023-12-13 § 18 dnr KS 456/2023</i>	<i>Gäller från och med 2024-01-01</i>
<i>Ansvarig Tekniska förvaltningen</i>	<i>Gäller för Mölnåls stad</i>	<i>Senast reviderad 2024-01-01</i>

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bakgrund.....	4
Vattentjänstplanens avgränsningar och förutsättningar.....	5
Samråd	5
Verksamhetsområde för vattentjänster	6
Dricksvatten	7
Spillvatten	7
Dagvatten	8
Förnyelse av VA-ledningar.....	8
Påverkan av skyfall	9
Påverkan på befintlig VA-anläggning.....	9
Påverkan av skyfall på Gryaabs anläggningar	10
Åtgärder för dagvatten och skyfall.....	11
Befintlig VA-anläggning	11
Arbete inom fysisk planering.....	11
Klimatanpassning inklusive översvämning och skyfallshantering.....	12
Utbyggnad av vattentjänster inom verksamhetsområde.....	13
Ställningstagande	13
Förtätning och utökat antal anslutningar genom tätortsnära utbyggnad	13
Utbyggnad till befintliga bostäder inom verksamhetsområde.....	16
Utbyggnad inom Hällesåker.....	18
Hantering av dagvatten	18
Utbyggnad av vattentjänster utanför verksamhetsområde.....	19
Ställningstagande	19
Befintliga bostäder i omvandlingsområden	19
Tätbebyggda områden (§6) med fortsatta enskilda VA-anläggningar.....	28
Miljöpåverkan	30
Bilagor	30

Sammanfattning

Vattentjänstplanen ska visa kommunens långsiktiga planer för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster samt redogöra för åtgärder som behöver vidtas för att den allmänna anläggningen ska fungera vid skyfall. Av förarbeten och vägledning från branchorganisationen Svenskt Vatten framgår att planen bör ha en planeringshorisont på 12 år. Planen ska uppdateras vart fjärde år.

Vattentjänstplanen beskriver översiktligt nuvarande verksamhetsområde för vattentjänster samt distributionssystem för vatten och avlopp. Vidare beskriver planen framtida utbyggnad av vattentjänster till följd av framtida exploateringar samt befintliga fastigheter med behov av kommunala vattentjänster. Planen beskriver även påverkan på den kommunala VA-anläggningen vid skyfall utifrån utförd skyfallskartering.

Utbyggnad av kommunalt VA sker till nya områden vilka framgår av översiktsplanen. I kommunen pågår flera detaljplaner för exploateringar. Ytterligare cirka 40 positiva planbesked ska startas upp med detaljplanearbete under perioden. Merparten av dessa planer ligger inom eller i nära anslutning till verksamhetsområdet för vattentjänster och bedöms därför kunna anslutas till kommunalt VA. Inom Mölndals stads arbete för strategisk fysisk planering har arbete inletts med att ta fram en planeringsstrategi utifrån krav i PBL. Vattentjänstplanen utgör ett underlag till detta.

Utbyggnad av kommunalt VA till befintliga fastigheter utanför verksamhetsområde för vattentjänster har tidigare beslutats i ”Handlingsplan för vatten och avlopp i omvandlingsområden”, senast uppdaterad 2020. De områden som ska anslutas till kommunalt VA inom planperioden är: Barnsjöområdet, Hällesås, Hassungared, Spårröd, Ingemantorp, Dammets Byväg samt Humlekärr och Torkelsbohög.

Analysen av skyfallskarteringen visar att några spillvattenpumpstationer kan påverkas av ett skyfall. Påverkan på stationerna är framför allt problem med tillgänglighet till stationerna till följd av översvämningar på omgivande tillfartsvägar. Påverkan på VA-anläggningen vid skyfall kan även vara ökad risk för bräddningar eller källaröversvämningar, till följd av för hög belastning på spillvattenledningar.

Bakgrund

Enligt en lagändring som började gälla den 1 januari 2023 avseende 6 § i lag (2006:412) om allmänna vattentjänster ska det från den 31 december samma år finnas en aktuell vattentjänstplan för varje kommun. Samråd ska ske med berörda fastighetsägare och myndigheter genom att förslaget ställs ut innan planen färdigställs. Planen ska beslutas av kommunfullmäktige. Planen är inte bindande.

Vattentjänstplanen ska visa kommunens långsiktiga planer för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster samt redogöra för åtgärder som behöver vidtas för att den allmänna anläggningen ska fungera vid skyfall. När kommunen bedömer behovet av en allmän VA-anläggning ska hänsyn tas till om behovet kan tillgodoses genom en godtagbar enskild VA-anläggning.

Av förarbeten och vägledning från branchorganisationen Svenskt Vatten framgår att planen bör ha en planeringshorisont på 12 år. Planen ska uppdateras vart fjärde år.

Vattentjänstplanens avgränsningar och förutsättningar

Vattentjänstplanen hanterar vatten- och avloppsförsörjningen under distribution dvs under förutsättning att tillräcklig mängd dricksvatten produceras i vattenverk och distribueras ut på vattenledningsnätet samt att spillavlopp från anslutna abonnenter i Mölndal avleds till Gryaabs tunnelsystem och renas i Ryaverket. Dagvattenhanteringen innebär att dagvatten från anslutna fastigheter avleds till recipienter.

Mölndals kommunala vattenförsörjning nu och med bedömning inom tidshorisonten 2050 beskrivs i ”Vattenförsörjningsplan för Mölndals stad”. Med stöd i denna plan som beslutades av tekniska nämnden den 19 juni 2023 (TEN 179/2021) säkerställs en plan för vattentillgången för mölndalsbornas behov för den period som föreliggande vattentjänstplan avser.

Mölndals stad har sedan tidigare tagit fram en ”Handlingsplan för vatten och avlopp i omvandlingsområden”, vilken beslutades av kommunstyrelsen den 26 november 2014 (KS 409/14). Planen uppdaterades den 30 augusti 2017 (KS 227/17) och den 31 mars 2021 (KS 349/20). Av de ursprungliga 32 områdena har beslut fattats att 14 områden ska ingå i det kommunala verksamhetsområdet för VA, varav utbyggnad för nio återstår helt eller delvis. Utbyggnad i de olika områdena har prioriterats utifrån miljö- och hälsoskyddsaspekter. Tidplanen gäller till 2030. Genom föreliggande arbete med vattentjänstplanen gjordes en uppdaterad bedömning av de omvandlingsområden som ingår i handlingsplanen.

Mölndals stad har under 2022 genomfört en skyfallskartering av tätorter i Mölndals kommun. Dessa karteringar utgör viktiga underlag för bedömning av hur skyfall kan påverka VA-anläggningen. Karteringen sammanfaller med var kommunfullmäktige beslutat om VA-verksamhetens verksamhetsområde.

Utöver dessa finns flera dokument och planer som ger vägledning för vattentjänstplanen, bland andra Dagvattenstrategi, Riktlinjer för rening av dagvatten och Förnyelseplaner för vatten- och avloppsledningar.

Samråd

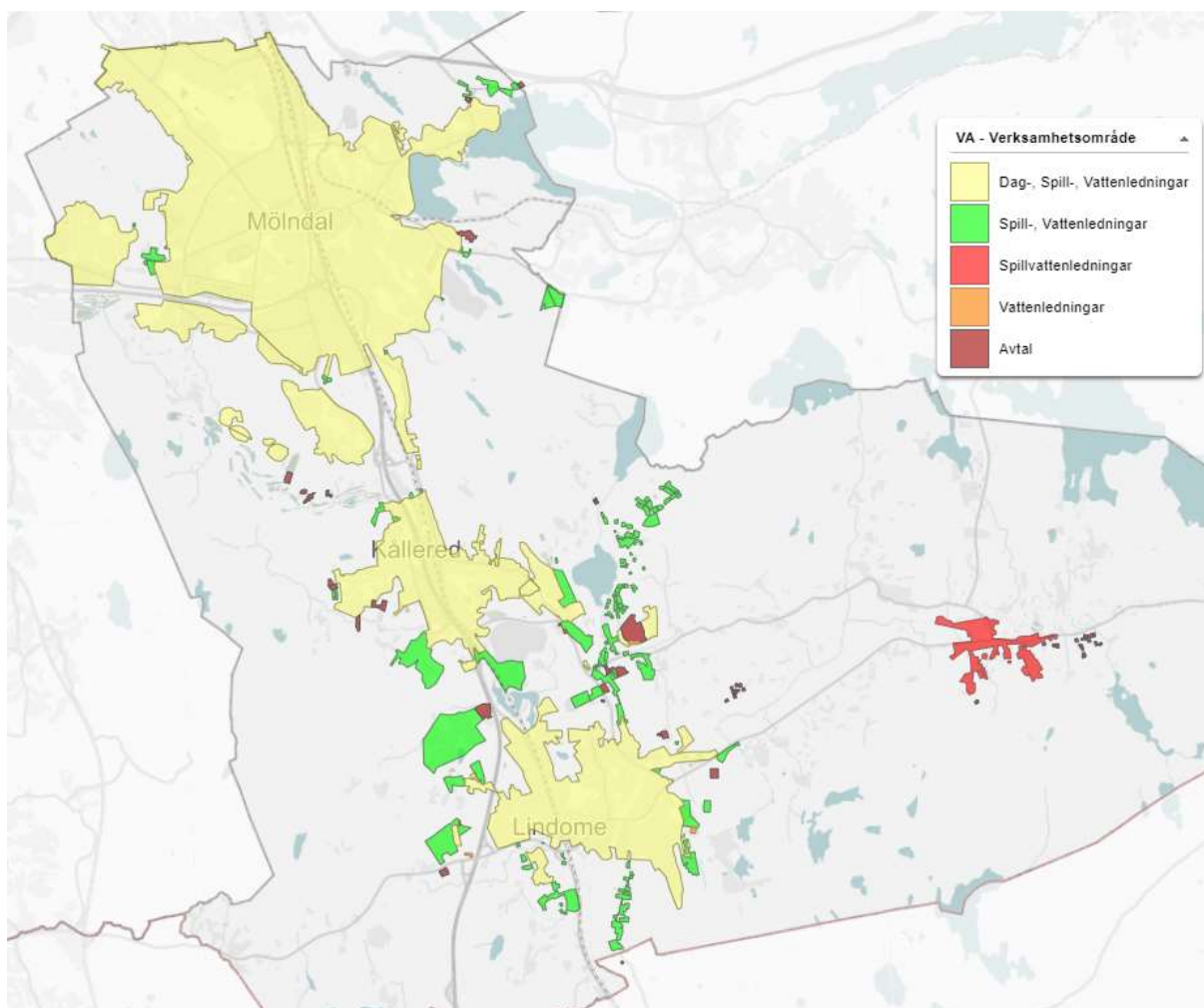
Vattentjänstplanen har ställts ut på samråd den 7 september till den 6 oktober enligt 6c § lagen om allmänna vattentjänster (LAV) för att ge berörda fastighetsägare och myndigheter möjlighet att lämna synpunkter. Länsstyrelsen, miljönämnden respektive byggnadsnämnden samt sex privatpersoner har inkommit med yttranden. Synpunkterna och bemötanden framgår av samrådsredogörelsen vilken bifogas till ärendet. Vissa synpunkter har föranlett justering och komplettering i vattentjänstplanen. Några av privatpersonerna ges enskilda svar på lämnade synpunkter.

Verksamhetsområde för vattentjänster

Enligt lagen om allmänna vattentjänster, Lag (2006:412), ska kommunen bestämma det verksamhetsområde som behövs för att ordna vattentjänster. Verksamhetsområdet visar det område där vattentjänster tillhandahålls. Vattentjänsterna består av dricks- spill- eller dagvatten, eller en kombination av dessa. Kommunen ska vid behov se över avgränsningen för det kommunala verksamhetsområdet. Beslut ska fattas av kommunfullmäktige. Det senaste beslutet togs av kommunfullmäktige den 22 februari 2023.

Behovet på platsen styr vilka vattentjänster som verksamhetsområdet ska gälla för. I tätorterna Mölndal, Källered och Lindome finns generellt samtliga vattentjänster utbyggda. I ytterkanterna av tätorterna finns variationer på vilka tjänster som omfattas i verksamhetsområdet. Vanligtvis finns i dessa områden dricksvatten och spillvatten utbyggt, medan dagvatten tas om hand lokalt på fastigheten. I Hällesåker finns i dagsläget endast kommunalt spillvatten utbyggt.

Vissa mindre områden ingår inte i det kommunala verksamhetsområdet men är ändå anslutna till det kommunala ledningsnätet via ett separat avtal. Vanligtvis har fastigheterna då egna ledningar som är anslutna via en gemensam förbindelsepunkt till det kommunala ledningsnätet.

VERKSAMHETSOMRÅDE BESLUTAT 2023-02-22

Det planeras en förändring i verksamhetsområdet för naturområden som nu ligger inom avgränsningen, men där det aldrig kommer att bli aktuellt med en utbyggnad. Detta görs separat med ett ärende till kommunfullmäktige om upphävande.

Dricksvatten

Mölnalds kommunala dricksvattenförsörjning sker huvudsakligen med uttag av råvatten från Rådasjön. För några mindre delområden sker huvudsaklig försörjning från Härryda och Göteborg och i framtiden även ett mindre område från Kungsbacka. Vid driftstörningar kan försörjningen ske med råvatten från reservvattentäkt eller med stöd av reservvatten från grannkommuner.

Den kommunala anläggningen för dricksvattenförsörjning består i ca 420 km ledning, ett 30-tal tryckstegringsstationer och ett fåtal vattenreservoarer och andra anläggningar. Ledningsmaterialet består till 37 % av segjärn eller gråjärn, 40 % av polyetenplast och resterande del av PVC eller annat.

Utbyggnad med fler anslutna abonnenter medför ökat behov av dricksvatten. Med planerad utbyggnad bedöms vattenbehovet fram till 2035 uppgå till max 20 000 m³/d. En bedömning av vattenbehovet för Mölnadal finns i ”Kommunal vattenförsörjningsplan daterad den 15 maj 2023”. Det ökade behovet av dricksvatten för aktuell tidsperiod ryms inom gällande vattendom för uttag av råvatten. Bedömning av antalet bostäder och verksamheter i denna plan stämmer överens med den prognos för vattenbehov som finns i vattenförsörjningsplanen.

För att säkerställa en hållbar vattenförsörjning i framtiden och vid beredskapsbehov sker ett aktivt samarbete inom Göteborgsregionen. Inom samverkansprojektet SVAR (Stärkt vattenförsörjning i Göteborgsregionen) utreds bland annat förvaltning av gemensamma resurser och avtalsformuleringar vid behov av reservvattenförsörjning. Mölnalds stad har även beslutade planer för nödvattenplanering och nödvattenförsörjning vid händelse av behov av alternativ dricksvattenförsörjning.

För att möta framtida behov av dricksvatten till följd av exploateringar och utökning av verksamhetsområdet behöver kapaciteten ökas i vattenverket. En utbyggnad av vattenverket har varit planerad under längre tid men har försenats på grund av tillgång till mark för utbyggnaden. Under hösten 2021 blev markförhandlingen klar och arbetet med att projektera utbyggnaden har tagits upp igen.

Spillvatten

Mölnalds anläggning för spillavlopp omfattar ca 350 km avloppsledningar med självfall eller på vissa sträckor med trycksatta ledningar. I anläggningen ingår ett 50-tal pumpstationer. På ca sex km är det kombinerade avloppsledningar vilket innebär att såväl spillvatten som dagvatten avleds i samma ledning.

Allt spillavloppsvatten avleds till Gryaabns tunnlar och ledningssystem för vidare avledning till Ryaverkets avloppsreningsverk som drivs av Gryaab där Mölnalds stad är en av delägarna med en andel på 7,8 %.

Gryaab AB (Gryaab) är ett kommunalt aktieföretag som ägs av kommunerna Ale, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölnadal, Partille och Bollebygd. Bolagets huvuduppgift är att avleda avloppsvatten från kommunerna och vid avloppsreningsverket Ryaverket ta emot och behandla avloppsvatten. Behandlingen sker med avseende på nedbrytbart organiskt material, fosfor och kväve. Gryaab tar omhand och rötar avloppsslammet från egen och extern verksamhet. Det reade avloppsvattnet leds via tunnel ut till Göta älv och vattenförekomsten Rivö fjord Nord.

Gryaab erhöi i början av 2020 ett nytt miljötillstånd för verksamheten vid avloppsreningsverket Ryaverket i Göteborgs kommun. Tillståndet är tidsbegränsat och gäller till och med den 31 december 2036. Gryaab har för avsikt att ansöka om ett nytt tillstånd för befintlig och utökad verksamhet vid Ryaverket. I samband med utökad verksamhet behöver markanspråket utökas för att upprätthålla full rening av avloppsvattnet med de skärpta krav som förväntas i tillståndprocessen. Gryaab planerar för att förvärva mark i närområdet för att säkerställa reningen under överskådlig framtid (2037–2070). Även om tillrinningen kan minskas i förhållande till vad de långsiktiga flödesprognoserna nu visar

kommer ytterligare mark att behövas. Dock medför en långsammare ökning av inkommande flöde möjligheten till en etappvis utbyggnad där tillbyggnader tas i drift först när behovet finns.

Dagvatten

Avledning av dagvatten sker från olika typer av ytor. Dagvatten avleds från tomt- och gemensam kvartersmark inom områden med samlad bebyggelse. Områden som kan vara för bostadsändamål eller för verksamheter. Dagvatten avleds från allmän plats som kan vara grönytor, men också exempelvis parkeringar. Trafikdagvatten avleds från vägar med mycket varierande trafikbelastning, allt från villagator till trafikbelastade E6. Det sker även viss direktavledning dvs att dagvatten rinner till recipient utan att avledas via ledningar och diken. Den kommunala dagvattenanläggningen omfattar delar av detta för de områden som ingår i verksamhetsområdet för dagvatten. Med nuvarande system ingår ca 360 km ledningar och ett 20-tal pumpstationer.

Då dagvattenhantering sköts av olika verksamhetsutövare och det behövs en helhetsbedömning utifrån dagvattenpåverkan på recipienter i framför allt tätorter, krävs det samverkan mellan olika parter. I Mölndal sker detta delvis genom ett förvaltningsövergripande samarbete inom vattenförvaltningsarbetet.

Förnyelse av VA-ledningar

Stora delar av ledningsnätet i Mölndal byggdes ut under 60- 70 talet och har uppnått sin tekniska livslängd. För att säkra ledningsnätets funktion är det nödvändigt att byta ut de gamla ledningarna. Förnyelse av VA-ledningar syftar bland annat till att:

- Minska risken för driftstörningar som vattenläckor eller avloppsstopp
- Minska mängden utläckage från vattenledningar (svinn)
- Minska mängden inläckage till spillvattenledningar
- Öka kapaciteten i ledningsnätet vid behov

Tekniska nämnden beslutade 2016 (TEN 192/16) om förnyelseplan för dricksvattenledningar samt förnyelseplan för avloppsledningar.

Av förnyelseplanen för dricksvattenledningar framgår att 2800 meter behöver förnyas varje år fram till 2020. Mellan 2020 och 2030 ska 2300 meter per år förnyas och för perioden 2030 till 2040 årligen 2100 meter.

Av förnyelseplanen för avloppsledningar framgår att ca 3700 meter (sammanlagt spill- och dagvattenledning) behöver förnyas varje år.

Önskad förnyelsetakt har inte uppnåtts hittills. Medelvärdet på förnyad längd dricksvattenledning mellan 2016-2022 var ca 1350 m/år respektive ca 2600 m/år för avloppsledningar.

Förnyelseplanerna ska uppdateras och aktualitetsförklaras under 2023.

Påverkan av skyfall

Uttrycket skyfall används för stora mängder av nederbörd på kort tid. SMHI:s definition av skyfall är minst 50 mm på en timme eller minst 1 mm på en minut. Nederbörden i Mölndal har under de senaste 80 åren varit ca 880 mm/år. De senaste åren har större regnhändelser drabbat Mölndals stad vid ett fåtal tillfällen, till exempel 2006, 2010 och 2011, 2019 samt 2023. Vid dessa tillfällen har vattendrag översvämmats och allmänheten drabbats.

De allmänna avloppssystemen dimensioneras för regn med viss återkomsttid. Vid skyfall överskrids kapaciteten vilket gör att dagvattenledningarna är fulla och nederbörden i stället kommer att rinna på ytan och samlas i lågpunkter på markytan.

Under 2023 tog Atkins fram en skyfallskartering för Mölndals stad. Karteringen är genomförd för Mölndal, Källered och Lindome. Syftet var att ge en helhetsbild över vilka områden i Mölndals stad som riskerar översvämning vid skyfallshändelser. Karteringen möjliggör en mer effektiv och strategisk planering av förebyggande åtgärder för både ny och befintlig bebyggelse.

Mölndal och Källered är relativt kuperat och flödesstråken rör sig främst mot och längs med Mölndalsån och Källeredsbäcken. I södra delen av Lindome finns det områden med större utbredning av tillfälligt stående vatten vid ett skyfall. Ett flertal större vägar riskerar att översvämmas vid ett skyfall. I Källered finns områden utpekade med risk för översvämningar utmed E6/E20.

Mölndals stads skyfallskartering resulterar i ett underlag som visar maximal översvämningsutbredning och vattendjup för de studerade regnen. Utifrån underlaget har Mölndals stad identifierat att det finns ett behov av att gå vidare och i detalj, studera var konsekvenserna av ett skyfall är som störst för den allmänna VA-anläggningen. Vattentäkterna är inte med i den skyfallskartering som är utförd, men bör utgående från höjdförhållande inte vara i riskområde.

Påverkan på befintlig VA-anläggning

Den initiala analys som gjorts av skyfallspåverkan på den allmänna anläggningen (Atkins 2023) har främst visat på risker med 5-10 spillvattenpumpstationer längs med Mölndalsån, Källeredsbäcken och i andra lågpunkter. Även dagvattenpumpstationer riskerar att påverkas av skyfall då de till sin funktion är placerade i lågpunkter. Påverkan på stationerna kan vara tillfälligt begränsad tillgänglighet till stationerna på grund av översvämmade tillfartsvägar. Det kan även vara risk för inträngande vatten i stationerna på grund av hög vattennivå i anslutning till stationerna. Det behöver påbörjas ett arbete med att säkerställa att samtliga pumpstationer med nödutlopp som kan komma att däckas upp har tillräckliga skydd- och säkerhetsåtgärder. Analysen visar inte på någon risk att några tryckstegringsstationer för dricksvatten skulle påverkas av skyfall.

Skyfall kan även påverka den allmänna VA-anläggningen genom att inflöden i spillvattennätet kan orsaka bräddning och kräver resurser att pumpa och hantera större volymer avloppsvatten. Inflöden i spillvattennätet kan ske genom att vatten som blir stående på gator rinner in i brunnar genom otäta brunnslöck, eller genom inläckage i äldre spillvattenledningar som inte är täta. Skyfall som inte kan avledas riskerar att orsaka källaröversvämningar och skador på byggnader och infrastruktur.

Det kan uppstå kapacitetsproblem i dagvattensystemet vid skyfall och ökad nederbörd under delar av året. Det är inte heller VA-huvudmannens ansvar enligt vattentjänstlagen att dimensionera och hantera kraftiga nederbördsmängder i ledningsnätet. Eftersom det innebär stora investeringar att höja kapaciteten i det befintliga dagvattensystemet genom att byta ut ledningarna, behöver man arbeta med att minska flödena av skyfallsvatten genom fördröjning och lokalt omhändertagande högt upp i systemet vid all ny exploatering.

Påverkan på dricksvattenförsörjningen av skyfall bedöms som liten. Viss påverkan på råvattenkvaliteten kan uppstå till följd av ökad mängd föroreningar som spolats med i dricksvattentäkten i samband med skyfall.

Påverkan av skyfall på Gryaabs anläggningar

Miljötillståndet som togs i anspråk 2021 innebär att Gryaab kan behandla avloppsvatten från ägarkommunerna fram till år 2037. Ett av villkoren som måste uppfyllas för tillståndet (villkor nummer 18) är att "Avloppsverkets byggnader och tekniska utrustning ska vara utformade för att klara minst ett 100-årsregn utan väsentliga störningar".

Under 2021 genomförde Gryaab en skyfallsutredning för att säkerställa villkoret. Utredningen visade att djupt vatten kan bli stående i flera timmar inne på Ryaverkets område efter ett skyfall, då det finns flera lågpunkter på området som inte kan avleda vatten nedströms med självfall, utan behöver tömmas av dagvattennätet. En fördjupad riskanalys gjordes för att identifiera var vatten kan börja läcka in och vilken utrustning som då kan komma till skada. Mindre åtgärder så som byte av portar, tillfälliga barriärer, är genomförda och planeras. Åtgärdernas syfte är att skydda komponenter och anläggningsdelar för att säkerställa återgång till normal drift omgående efter avslutat skyfall.

För tunnelsystemet är det framför allt tunnelpåslagen som är utsatta för stor översvämningsrisk vid skyfall. Ett flertal tunnelpåslag riskerar att bli otillgängliga vid skyfall på grund av stora vattenvolymer som samlas mot portarna. I Gryaabs fortsatta arbete prioriteras åtgärder för tunnelpåslag som annars kan innebära väsentlig störning av reningsverkets funktion samt risker för tunnarnas funktion gällande transport av avloppsvatten till reningsverket.

Gryaabs tunnelsystem är inte byggt för att ta emot och avleda skyfallsflöden till Ryaverket vilket innebär att påverkan uppströms ledningsnätet fortfarande kommer att vara stor. En huvudledning i Mölndal har i nuläget inte tillräcklig kapacitet vilket innebär att det vid höga flöden sker bräddning av spillavloppsvatten till Mölndalsån. Åtgärder är initierade.

Åtgärder för dagvatten och skyfall

Befintlig VA-anläggning

För att minska påverkan på den kommunala VA-anläggningen vid ett skyfall bör följande åtgärder vidtas:

- Bedömning av åtgärder för pumpstationer, som riskerar att påverkas av skyfall, utifrån tillgänglighet, nödutlopp samt möjlighet till reservkraft vid ett eventuellt strömavbrott i samband med skyfall.
- Fortsatt separering av kombinerade avloppssystem till separata spill- och dagvattenledningar för att minska påverkan på spillvattennätet vid skyfall.
- Fortsatt arbete med förnyelse av spillvattenledningar och brunnar för att minska påverkan av inläckage i ledningar.

Arbete inom fysisk planering

Dagvatten- och skyfallsfrågor hanteras i detaljplaner, huvudsakligen i form av avsättning av ytor för fördröjning och analys om hur vattenflöden på markytan sker vid skyfall. Huvudprincipen är att fastigheten inte ska släppa ifrån sig vatten snabbare när den är bebyggd än innan exploateringen samt att fördröjning ska ske på den egna fastigheten.

Mölnalds stad påverkas av höga vattennivåer från såväl Mölnaldsån, Kålleredsbäcken och Lindome-/Kungsbacka-ån. Ett samlat grepp i kommunen om åtgärder för att förhindra översvämning pågår.

I Översiktsplanen (2023) har Mölnalds stad tagit fram följande aktiviteter:

- Översvämningsbara ytor säkerställs i planeringen genom att avsätta mark och reglering av vattendrag utanför tätorterna för att undvika översvämning inom bebyggelsen.
- Säkerställer översvämningsbara ytor inom bebyggelseområden genom bland annat detaljplanering.
- Kommunen uppmanar till ny teknik för klimatanpassning tidigt i planeringen genom att i ett tidigt skede planera för framtida utmaningar som exempelvis skyfall, höjda vattennivåer, översvämningar, vind, ökad temperatur och ljusförhållanden.
- Ta hänsyn till hur ny teknisk utformning kan implementeras så att bebyggelsen både blir energisnål och tilltalande.

I Mölnalds dagvattenstrategi (2016):

- Dagvattnet ska ses och utnyttjas som en positiv resurs i stadsbyggandet. Utformningen ska integreras i den byggda och planerade miljön och styras av funktionella och estetiska principer.
- Hanteringen av dagvatten ska ske i robusta system och säkerhets- och skötselfrågor ska beaktas redan i planeringsskedet.
- Dagvattnet ska i första hand omhändertas och renas nära källan. Den naturliga vattenbalansen ska i möjligaste mån bibehållas.
- Dagvattenanläggningar ska utformas så att byggnader, infrastruktur och samhällsfunktioner kan hantera extrem nederbörd med dagens- och framtida klimat utan allvarliga skador på anläggningar och människors hälsa.
- Dagvattenflöden ska reduceras och regleras så att belastning på ledningsnät och recipienter begränsas. Recipientens känslighet för flöde och föroreningar ska beaktas i val av lösningar.

Klimatanpassning inklusive översvämning och skyfallshantering

Kommunstyrelsen har beslutat (2021) om att utveckla stadens samlade klimatstrategiska arbete med särskilt fokus på klimatanpassningsåtgärder. Klimatanpassning innebär åtgärder för att skydda miljö, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat medför. Översvämningar är ett av de fokus som ingår i klimatanpassningsarbetet.

Under 2022 inleddes arbetet med en nulägesanalys. Arbetet har fortsatt med att bland annat:

- Ta fram en strategisk kommunövergripande handlingsplan inom klimatanpassning.
- Ta fram analysunderlag som saknas idag, såsom skyfallskartering för hela kommunen.
- Utveckla organisationen, analysera och prioritera insatser och åtgärder, förtydliga ansvarsområden samt utveckla information- och kommunikationsinsatser gällande klimatanpassningsarbetet mot olika målgrupper.

Mölnads stad bedriver tillsammans med Härryda kommun och Göteborgs Stad samverkan för en samlad reglering av Mölnadsåns vattensystem. Arbetet syftar till att ha en samlad regleringsstrategi för Mölnadsåsystemet där sjöarna i övre Mölnadsån ska regleras för att minska risken för översvämning både i övre och nedre Mölnadsån. Regleringen ska ta hänsyn till behovet av att säkerställa dricksvattenförsörjningen för berörda kommuners behov då sjöarna även utgör råvattentäkter. Regleringen ska även ske med hänsyn till krav på att uppfylla beslutade miljökvalitetsnormer för vatten och skydda miljövärden såsom exempelvis Natura 2000-områden. I regleringen tas även hänsyn till avledning av vatten från Kålleredsbäcken och Balltorpsbäcken ut till Mölnadsån. Åtgärder har vidtagits i Mölnadsån för att säkerställa regleringsmöjlighet och ökad avledningskapacitet.

Åtgärder i Kålleredsbäcken kvarstår. Genom åtgärder och reglering minskar belastning på VA-anläggningen vid höga flöden och kraftig nederbörd.

Utbyggnad av vattentjänster inom verksamhetsområde

Utbyggnad inom beslutat verksamhetsområde för vattentjänster kan delas in i utbyggnad:

- såsom förtätning inom tätorterna Mölndal, Källered respektive Lindome. I översiktsplanen kallade stationsorter.
- till befintliga bostäder inom omvandlingsområden där området redan ingår i beslutat verksamhetsområde.
- inom Hällesåker, i översiktsplanen benämnd serviceort, där kommunal spillavloppshantering finns, men inte kommunal vattenförsörjning.

Ställningstagande

- Inom de områden som framgår av översiktsplanen är utgångspunkten att kommunal försörjning för vatten och avlopp kommer att byggas ut.
- Det finns en beslutad prioritering och tidplan i ”Handlingsplan för VA i omvandlingsområden” där de områden som nu ingår i verksamhetsområdet är planerat för utbyggnad inom tre år.
- Inom vissa områden är lokalt omhändertagande av dagvatten det mest fördelaktiga utifrån miljö- och kostnadsnytta.

Förtätning och utökat antal anslutningar genom tätortsnära utbyggnad

Mölndal växer och är inne i en intensiv fas med många samhällsbyggnadsprojekt. Största delen av bostadsutvecklingen sker genom förtätningar inom stationssamhällena Mölndal, Källered och Lindome. Arbete pågår med detaljplaner samt att bygga ut detaljplaner som vunnit laga kraft.

Några av de större exploateringar som pågår eller planeras är:

Pedagogen park – ny stadsdel med ca 1100 bostäder, handel, kontor, förskola och äldreboende.

Forsåker – ny stadsdel med ca 1900 bostäder, handel, kontor, skola och förskola.

Mölndals innerstad – bostäder, handel och kontor

Lunnagården – utveckling av verksamhetsmark

GoCo Health innovation city - utveckling av verksamhetsmark

Enligt beslut den 19 juni 2023 i kommunstyrelsens plan- och exploateringsutskott ska ytterligare ett 40-tal positiva planbesked prioriteras för planarbete.

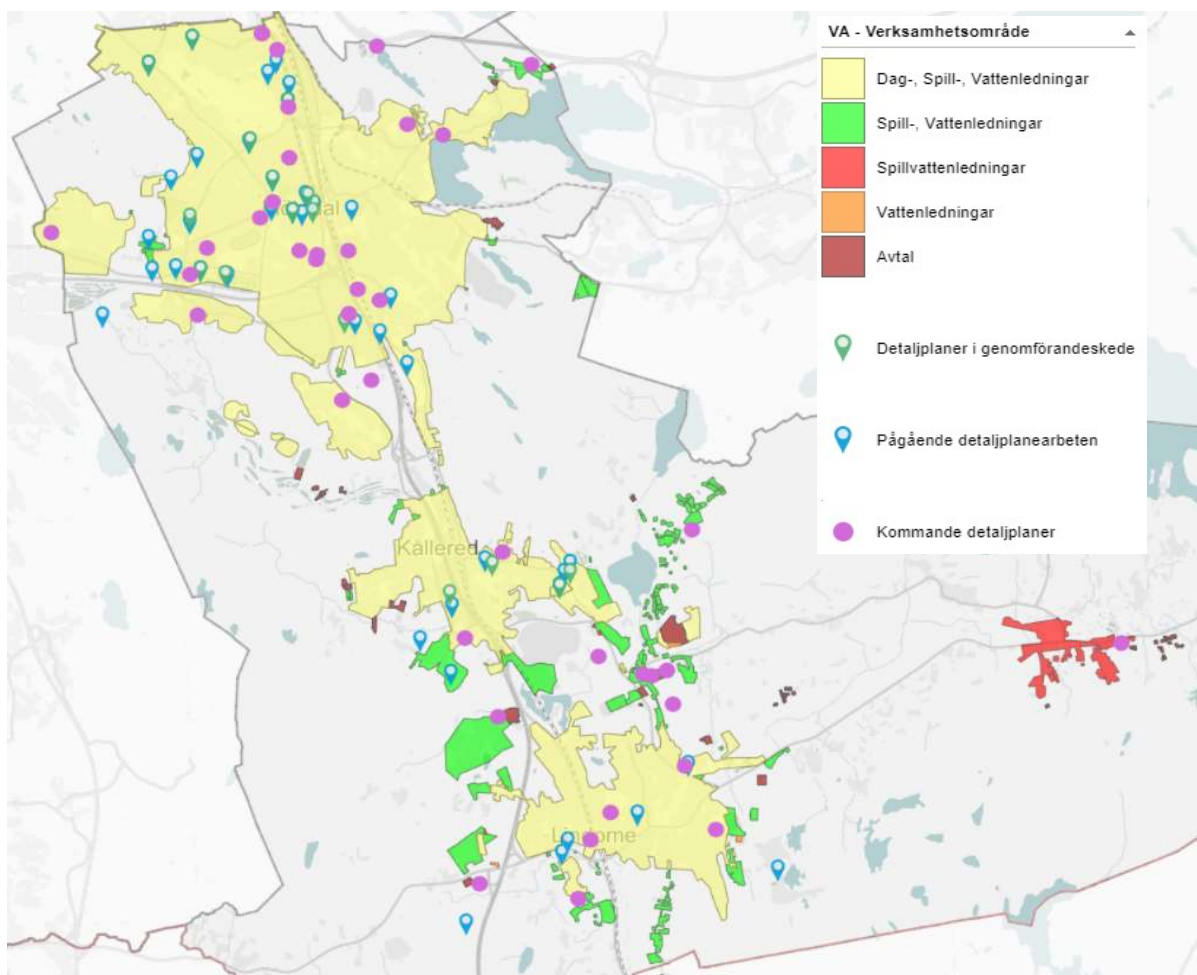
Inom Mölndals stads arbete för strategisk fysisk planering har arbete inletts med att ta fram en planeringsstrategi utifrån krav i PBL. Vattentjänstplanen utgör ett underlag till detta.

För att bedöma kommande behov av vattentjänster inom vattentjänstplanens tidshorisont har följande uppgifter använts:

Skede	Verksamheter (Bruttototalarea)	Bostäder (antal hushåll)
Detaljplaner i genomförandeskede (planer som vunnit laga kraft)	13 000 m ²	1500
Pågående detaljplanearbeten	222 800 m ²	3500
Kommande detaljplaner	150 000 m ² *	1600*

*Kommande detaljplaner har prioriterats som hög, medel och låg. Bedömningen är att de planer med hög prioritering samt hälften av de med medel prioritering hinner byggas under vattentjänstplanens tidshorisont

Ungefärligt geografiskt läge för detaljplaner i de olika skeendena visas i kartan nedan. I kartan visas även verksamhetsområde för vattentjänster.

Merparten av exploateringarna kommer att vara inom eller i direkt anslutning till verksamhetsområdet för vattentjänster och bedöms därför kunna anslutas till kommunalt VA utan att exploateringen medför större tröskelinvesteringar, till exempel överföringsledningar eller dylikt. I arbetet med en detaljplan utreds förutsättningarna för anslutning till det kommunala VA-nätet. VA-avdelningen arbetar kontinuerligt med datormodeller för att bedöma om kapaciteten på befintligt ledningsnät och

anläggningar är tillräcklig, vilket är viktig information till exempel vid förnyelse av VA-ledningar och vid investeringsplanering.

Utbyggnad med fler anslutna abonnenter medför ökat behov av dricksvatten. Med planerad utbyggnad bedöms vattenbehovet fram till 2035 uppgå till max 20 000 m³/d. En bedömning av vattenbehovet för Mölndal finns i ”Kommunal vattenförsörjningsplan daterad den 15 maj 2023”. Det ökade behovet av dricksvatten för aktuell tidsperiod ryms inom gällande vattendom för uttag av råvatten. Bedömning av antalet bostäder och verksamheter i denna plan stämmer överens med den prognos för vattenbehov som finns i vattenförsörjningsplanen.

Den ökade spillvattenvolymen till följd av planerad exploatering inom aktuell tidsperiod för vattentjänstplanen ryms i Gryaabs nuvarande miljötillstånd.

Utbyggnad till befintliga bostäder inom verksamhetsområde

Fastigheterna har i nuläget enskilda vatten- och avloppsanläggningar. Kommunens bedömning är sedan tidigare att det behöver ske en utbyggnad för kommunal anslutning för att minska risk för hälso- och miljöpåverkan. De utvalda områdena är under planering eller utbyggnad och beslut är fattat om att dessa ska ingå i verksamhetsområde för vatten- och avlopp.

Stenkrossvägen: Stenkrossvägen ska anslutas till kommunalt VA på grund av risk för förorening av vattentäkter. Fastigheterna ligger inom primär skyddszon för vattentäkten Rådasjön. Majoriteten av fastigheterna inom området är anslutet till kommunalt VA idag. Området försörjs med dricksvatten från Härryda, men fastighetsägarna är abonnenter i Mölndal. Detsamma gäller att spillavloppsvatten avleds till Härryda för vidare avledning till Gryaab. Utbyggnad för de fastigheter som har enskilda anläggningar, i nuläget saknar VA eller är delvis anslutna kommer att omfattas av utbyggnaden för kommunalt VA. Projektering av utbyggnaden startar under 2023.

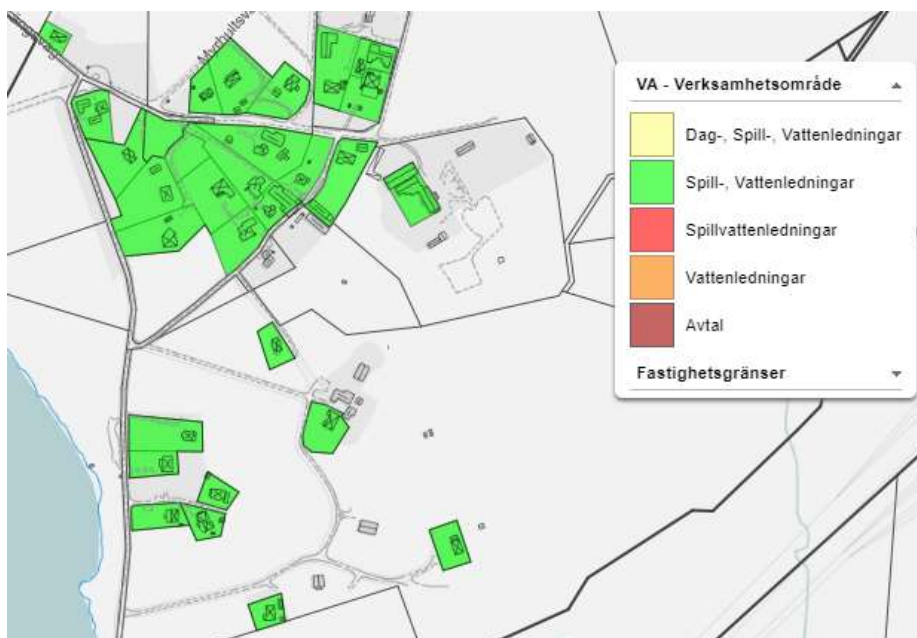
STENKROSSVÄGEN

Tulebo strandväg: Området består av tät bebyggelse med många fastigheter och punktutsläpp av avloppsvatten. Risk finns för förorening av vattentäcker och näringsämnen är avgörande för Tulebosjöns måttliga status som är recipient. Utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp planeras att starta under 2024. Vissa fastigheter i området är sedan tidigare anslutna till kommunalt VA.

TULEBO STRANDVÄG

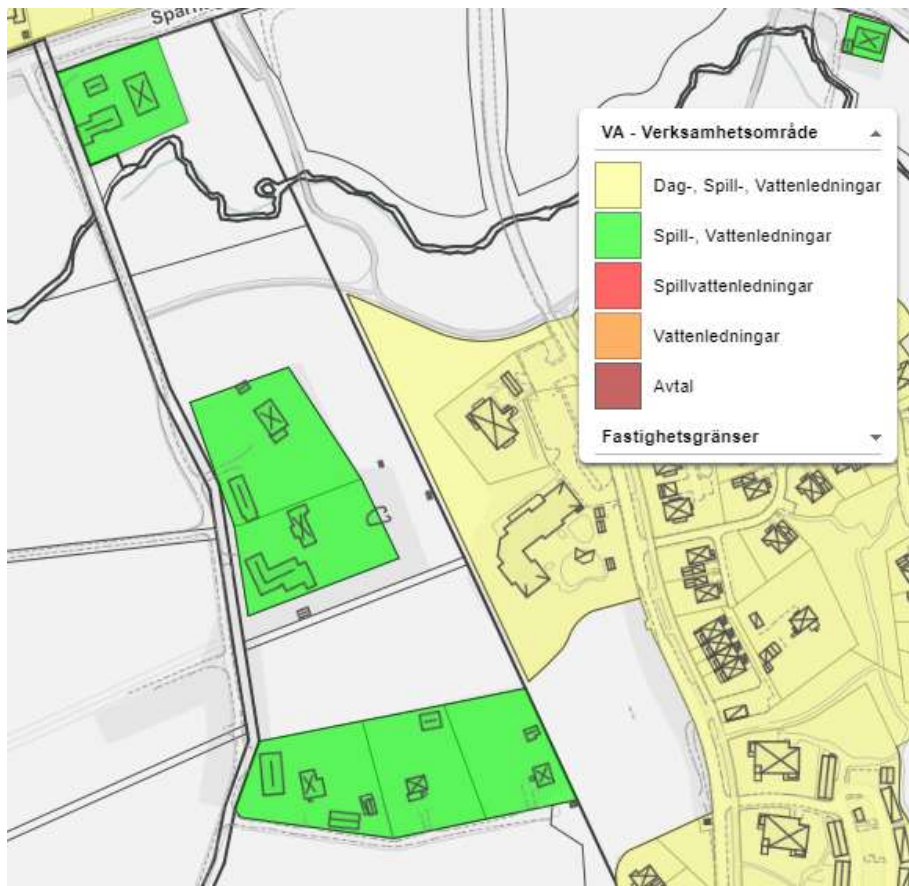
Tulebo by: Utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp pågår och huvuddelen kommer att vara färdigbyggt hösten 2023. Vissa fastigheter är anslutna till kommunalt VA i tidigare utbyggnad.

TULEBO BY

Ingemantorp (etapp 1): Fem fastigheter i den norra delen av Ingemantorp ska anslutas till kommunalt VA. Två av fastigheterna har anslutits till kommunalt dricksvatten under 2023. Projektering av resterande utbyggnad pågår.

Utbyggnad planeras att starta 2023-2024.

INGEMANTORP (ETAPP 1)

Utbyggnad inom Hällesåker

Hällesåker, som i översiktsplanen benämns serviceort, har sedan 1970-talet en kommunal anläggning för spillavloppshantering. Fram till 2015 fanns ett avloppsreningsverk i Hällesåker innan det byggdes om till pumpstation med överföringsledning till Lindome. Orten saknar kommunal vattenförsörjning. I nuläget finns en fungerande dricksvattenförsörjning genom egna brunnar, men beroende på hur mycket bebyggelse som tillkommer i framtiden så behöver kommunal dricksvattenförsörjning övervägas. Överföringsledning från Lindome skulle då krävas.

Hantering av dagvatten

Inom vissa områden är lokalt omhändertagande av dagvatten det mest fördelaktiga utifrån miljö- och kostnadsnytta. Detta kan gälla dels inom nya exploateringsområden, dels inom omvandlingsområden. I samband med detaljplanering eller i de fall utbyggnad genomförs utan detaljplan ska en dagvattenutredning genomföras i syfte att utreda lämpligast lösning.

Utbyggnad av vattentjänster utanför verksamhetsområde

Utbyggnad av vatten- och avlopp till områden som inte ingår i det verksamhetsområde innefattar utbyggnad:

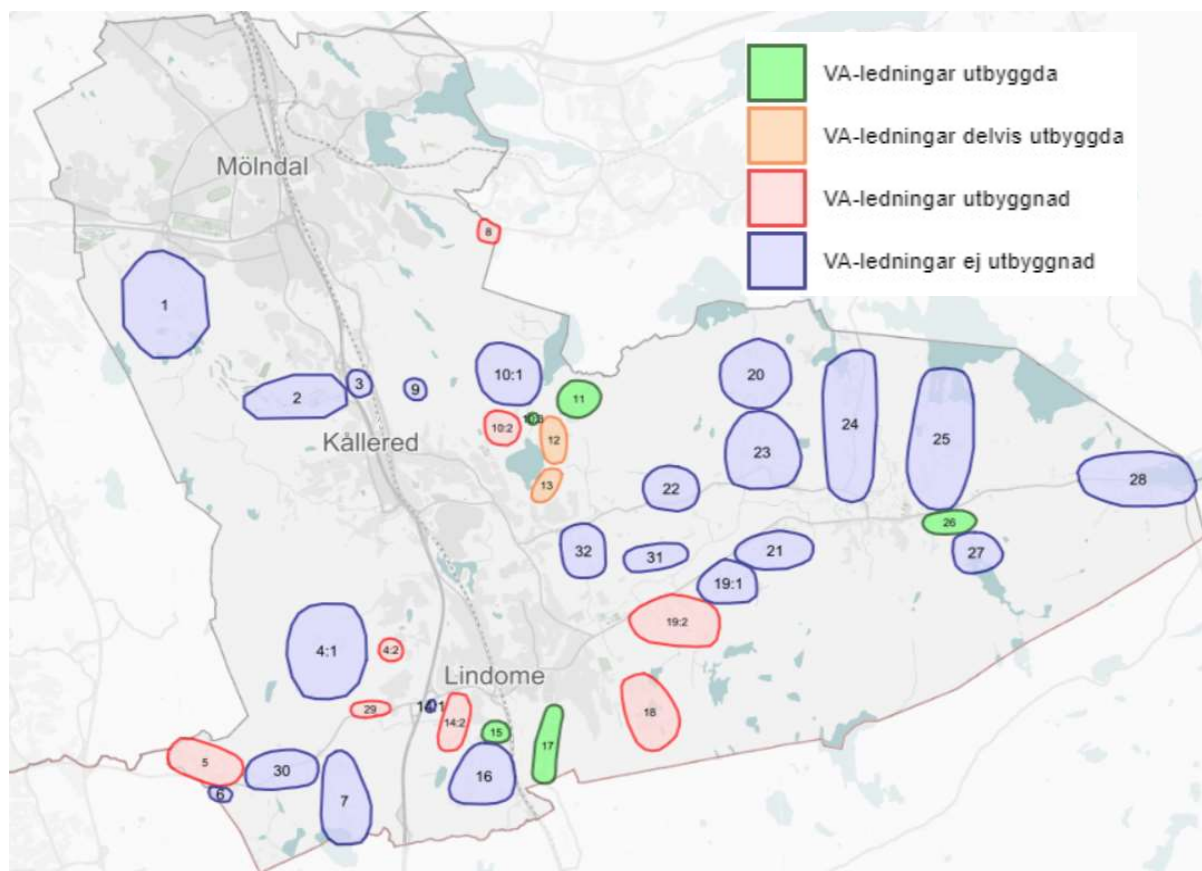
- i nya områden som planeras för exploatering
- till befintliga bostäder inom omvandlingsområden där beslut finns om kommunal anslutning, men där området ännu inte ingår i verksamhetsområdet.

Ställningstagande

- Utbyggnad sker av vatten och spillavlopp till nya områden. Vanligen hanteras detta även inom detaljplaneprocessen. Lämplig dagvattenhantering hanteras i detaljplanen eller genom utredning och i dialog med exploatör i det fall det sker samhällsutveckling och utbyggnad utan detaljplan.
- Utbyggnad till befintlig bebyggelse enligt handlingsplan för vatten och avlopp i omvandlingsområden. Normalt byggs dricks- och spillvatten ut i dessa områden. Fastigheter som ligger i direkt anslutning till ett utbyggnadsområde kan ges förbindelsepunkt för anslutning när den slutliga avgränsningen bestäms i samband med projektering och utbyggnad.

Befintliga bostäder i omvandlingsområden

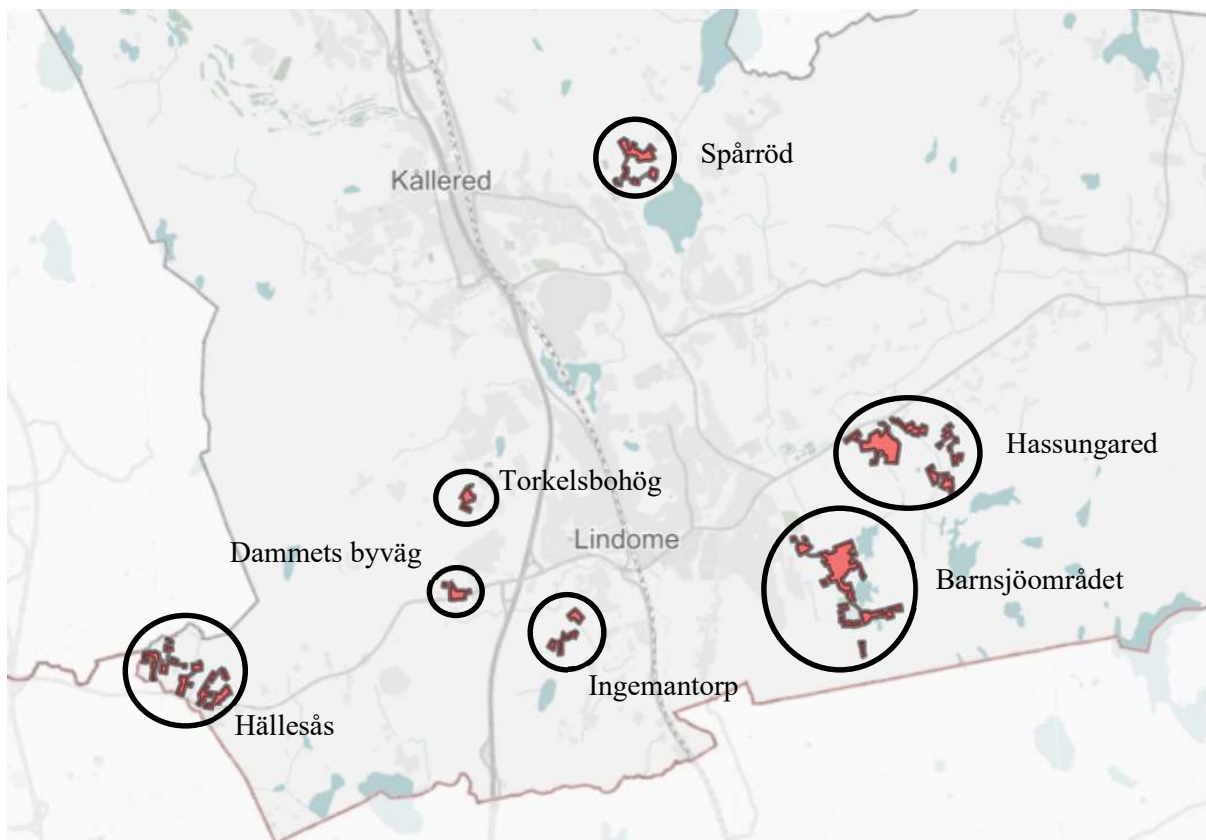
Handlingsplan för vatten och avlopp i omvandlingsområden beslutades 2014 och har reviderats 2017 samt 2021. I arbetet med handlingsplanen identifierades områden med samlad bebyggelse utanför verksamhetsområde för vatten och avlopp. Totalt identifierades 32 områden med samlad bebyggelse, varav 14 av dessa bedömdes vara i behov av kommunalt vatten och avlopp. I kartan nedan visas de områden som ingick i handlingsplanen.

HANDLINGSPLAN FÖR VATTEN OCH AVLOPP I OMVANDLINGSOMRÅDEN

Några av områdena är redan sedan handlingsplanen togs fram anslutits till kommunalt VA (grön). I ett par områden pågår utbyggnad av VA (orange). De områden som är markerade med rött är kommande områden för utbyggnad av VA. För ett flertal av områdena har bedömningen gjorts att enskilda VA-lösningar är fortsatt godtagbara (blå).

Kvarvarande områden som är aktuella för utbyggnad av kommunalt VA visas i karta nedan och beskrivs närmare i avsnittet.

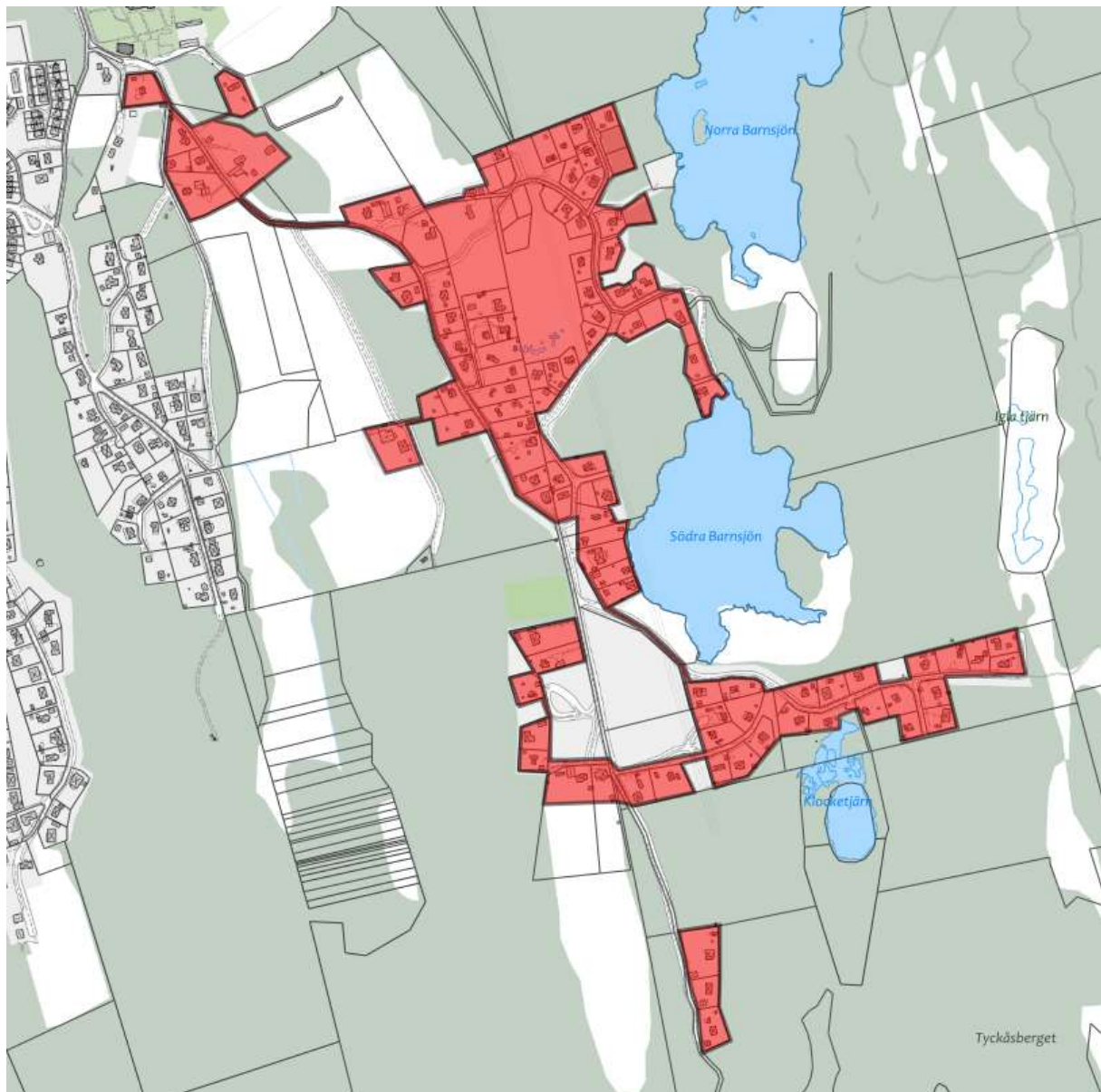

OMRÅDEN DÅR KOMMUNALT VA SKA BYGGAS UT

Barnsjöområdet:

Barnsjöområdet består av tät bebyggelse med många fastigheter och enskilda vattentäkter. Enskilda avloppsanordningar är av den anledningen inte en lämplig lösning för området och de slutna tankarna utgör dessutom ingen hållbar lösning ur miljösynpunkt. Området är prioriterat av många olika orsaker. Den täta bebyggelsen med många fastigheter, de enskilda vattentäktarna, de många punktutsläppen av avloppsvatten, provisoriska lösningar som slutna tank samt närheten till badplatsen.

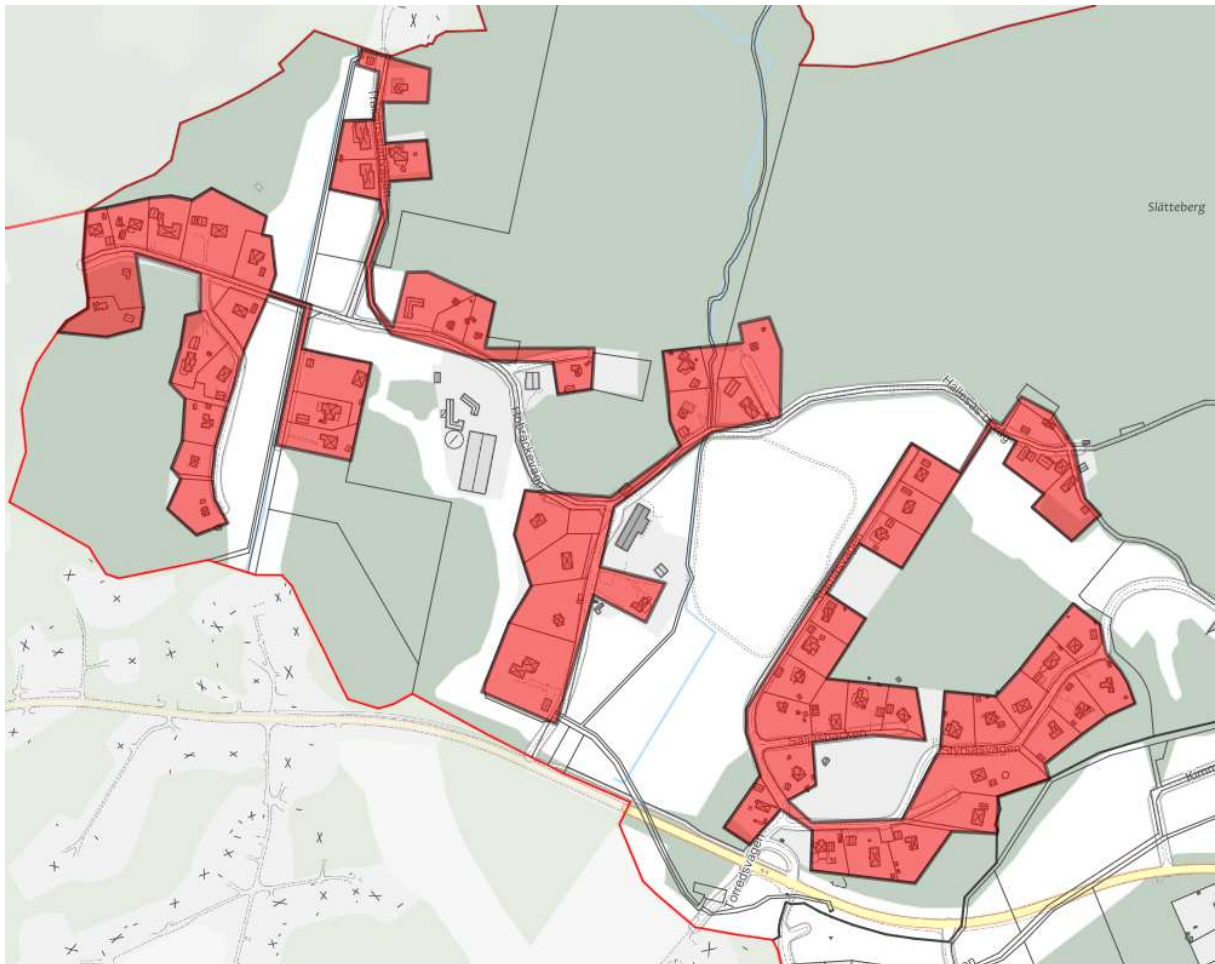
Utredning om detaljplan och VA-utbyggnad pågår. I nuläget bedöms att utredningar om områdets fysiska planering behöver bli klara så att förutsättningarna för utbyggnad till befintliga fastigheter inom VAIO blir klargjorda. Arbete med en detaljplan för Barnsjöområdet omfattande bland annat ca 95 befintliga fastigheter och 68 nya fastigheter pågår.

BARNSJÖN

Hällesås: Området är tätbebyggt med många permanenta boenden och risk för förorening av vattentäkter. Enskilda avloppsanordningar är inte en lämplig lösning och området ska därför anslutas till kommunalt vatten och avlopp. Kungsbacka planerar utbyggnad i närområdet (Släps/Högås på sin sida av kommungränsen) med byggstart till hösten 2024. En avsiktsförklaring mellan kommunerna avseende Mölndals anslutning av maximalt 100 fastigheter till Kungsbackas va-anläggning är undertecknad. I området inom Göteborg i direkt anslutning till Hällesås sker också planering av bostadsbebyggelse. Den geografiska avgränsningen innebär att endast berörda fastigheter ingår. Det finns ett antal stallar som lämnats utanför avgränsningen i detta skede. I samband med projekteringen kommer möjligheten att ansluta även dessa att utredas.

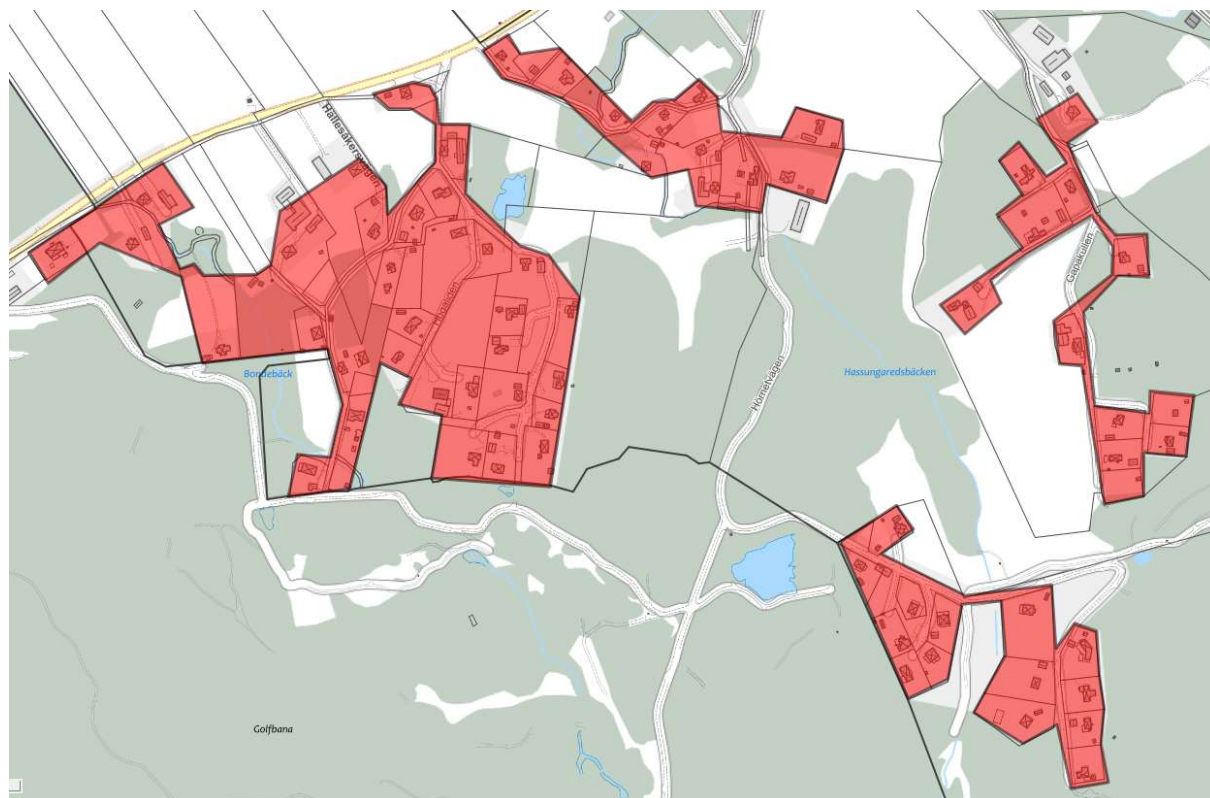
Planerad VA-utbyggnad är 2025-2028.

HÄLLESÅS

Hassungared: Delområdet i väster ska anslutas till kommunalt VA då avloppsvattnet når recipienten utan direkt fördröjning och Lindomeån är övergödd. Några fastigheter i västra delen är redan anslutna till kommunalt VA. Området består av många permanentboende. Topografin resulterar i att vattentäcker ligger nedströms enskilda avloppsanordningar vilket medför risk för förorening. En förstudie avseende VA-utbyggnad är genomförd. Utbyggnad planeras att delas in i etapper. VA-utbyggnad till området behöver samplaneras med en eventuell utbyggnad av dricksvattenledningar till Hällesåker. För området finns behov av översyn av eventuell planläggning.

Planerad VA-utbyggnad är 2024-2028.

HASSUNGARED

Spårröd: Delområdet söderut ska anslutas till kommunalt VA. Risk för förorening av vattentäcker finns och därtill ligger en kommunal badplats nedströms i Tulebosjön. Området berörs av naturreservat kring Härssjön och Rambo mosse i Mölndal och Härryda. (Beslutet är överklagat). Samordning krävs i en större strukturanalys för områdets långsiktiga planering omfattande exploatering och VAIO-utbyggnad. Berörs av järnvägskorridor som utreds av Trafikverket.

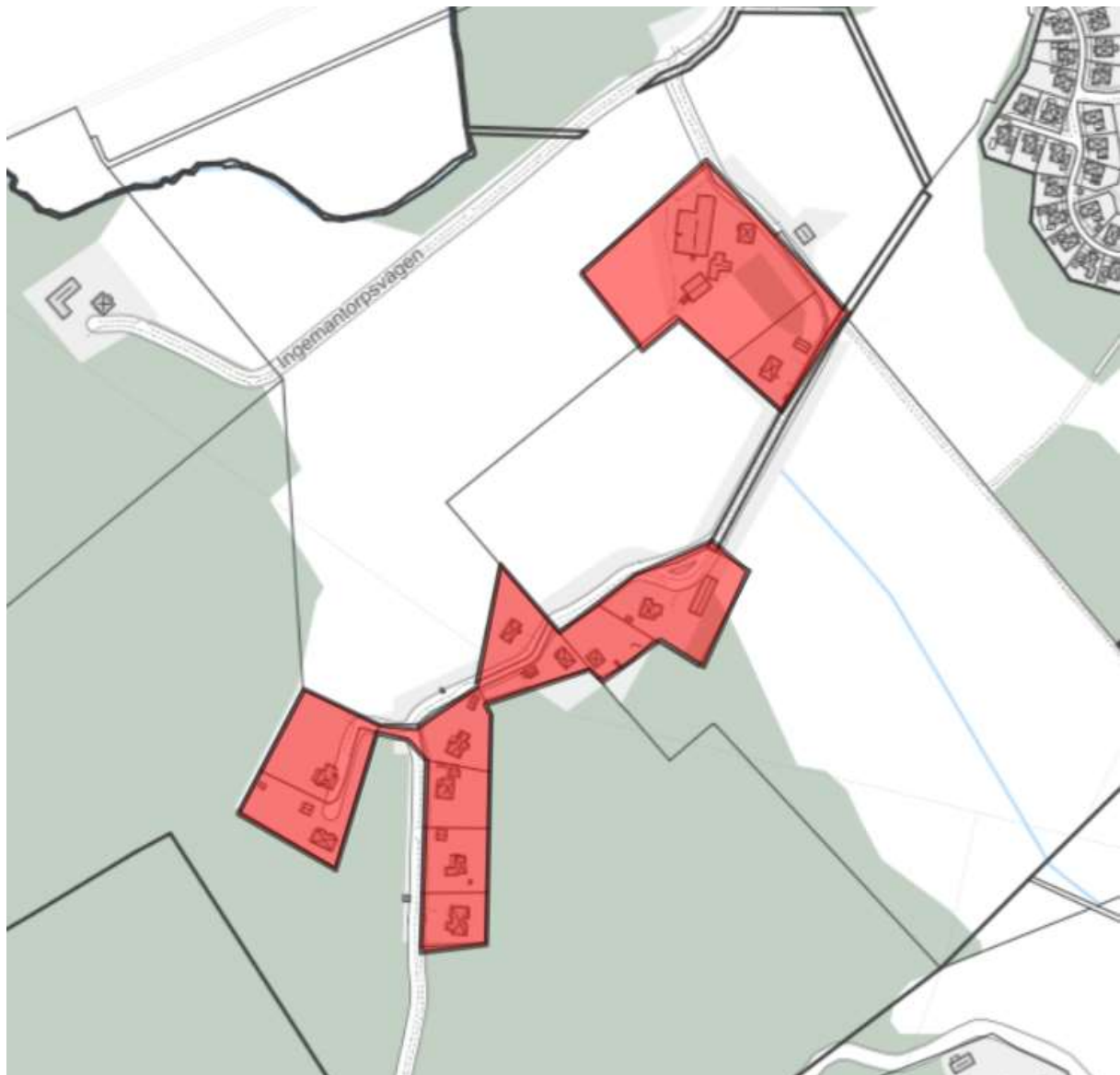
Planerad VA-utbyggnad är 2028.

SPÄRRÖD

Ingemantorp etapp 2: Området ska anslutas till kommunalt VA på grund av vattendragets måttliga ekologiska status nedströms. Påverkan från enskilda avlopp har konstaterats för vattendraget och därtill finns risk för förorening av vattentäkter. Exploatering är planerad öster om området. VA-utbyggnad till befintliga fastigheter bör samordnas med exploateringen.

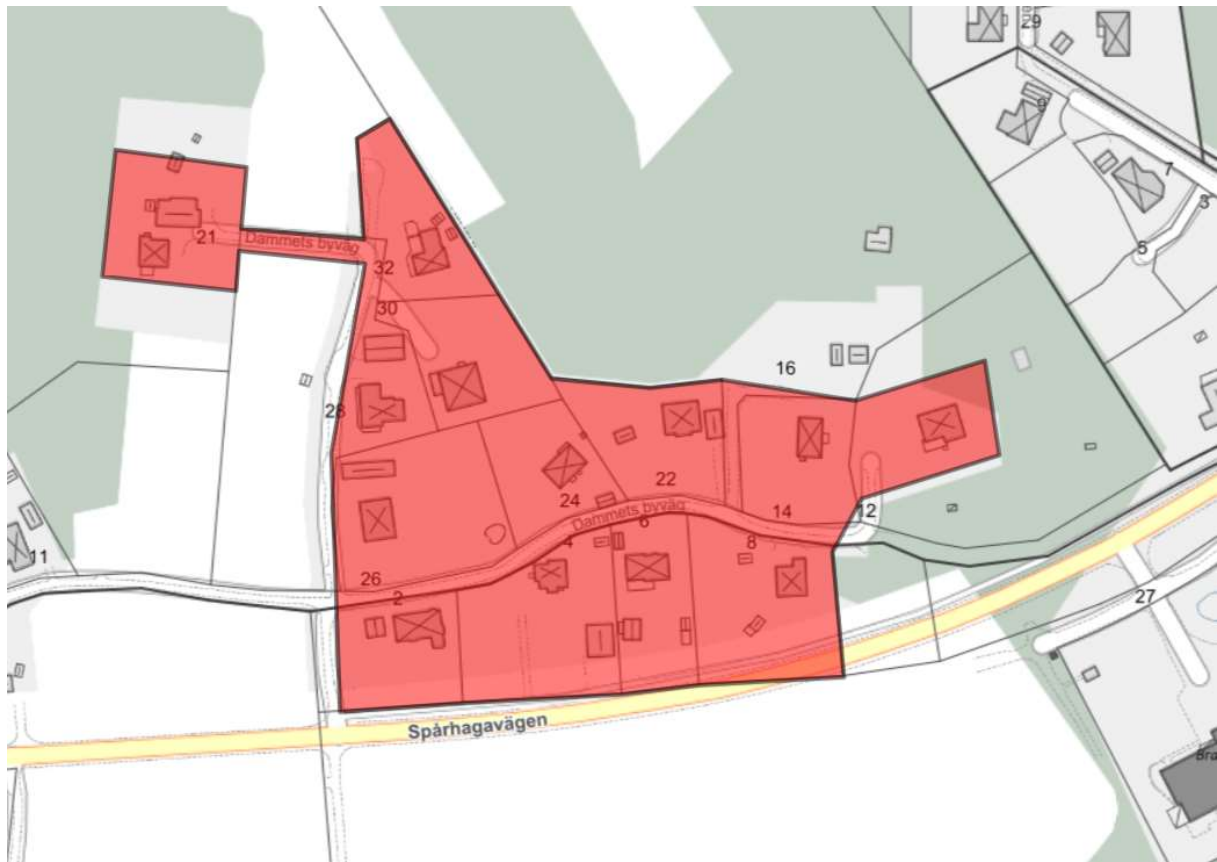
Planerad VA-utbyggnad är 2029.

INGEMANTORP

Dammets Byväg: Området ska anslutas till kommunalt VA mot bakgrund av recipientens ekologiska status nedströms. Arbete med detaljplan för logistikpark pågår söder om området. Utbyggnad av VA-ledningar behöver samordnas med detta arbete.

Planerad VA-utbyggnad är 2030.

DAMMETS BYVÄG

Humlekärr och Torkelsbohög: Den del av området som ligger längst österut är nära till befintligt VA-nät och ska anslutas. Inga utredningar initierade än.

Planerad VA-utbyggnad är 2029.

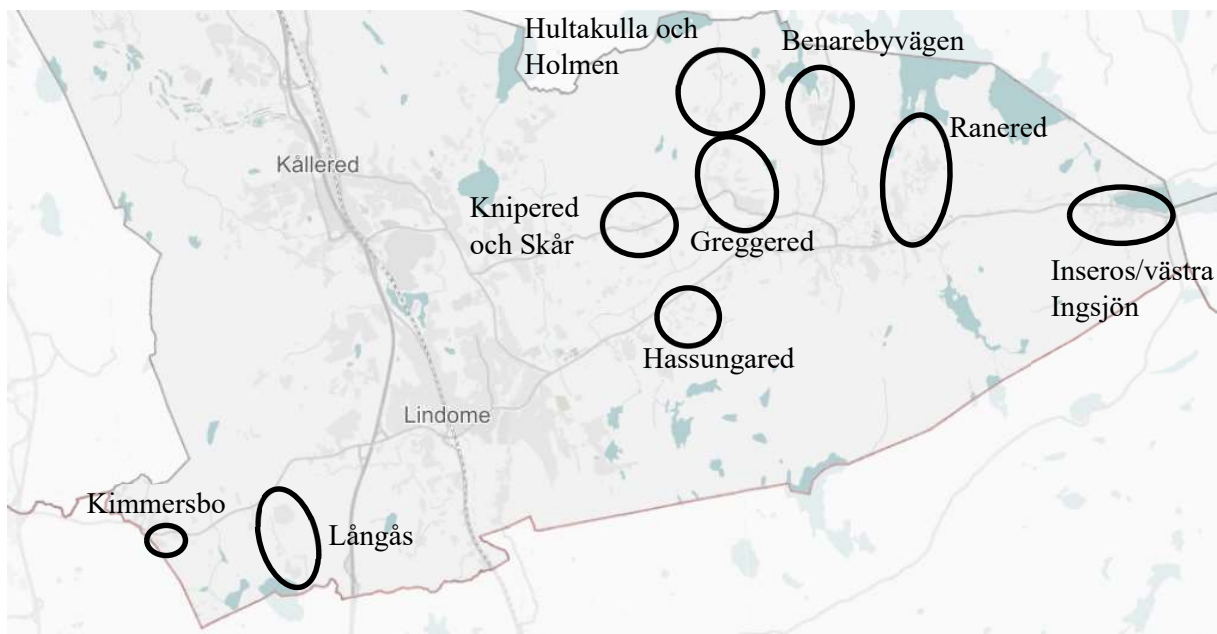

HUMLEKÄRR OCH TORKELSBHÖG

Tätbebyggda områden (§6) med fortsatta enskilda VA-anläggningar

Inom kommunen finns några områden som, enligt en översiktlig analys utifrån antal fastigheter, skulle kunna bedömas ha behov av VA-hantering i ett större sammanhang. I samband med det förvaltningsövergripande arbete som utfördes inför ett beslut om ”Handlingsplan för VA i omvandlingsområden” gjordes enskilda bedömningar för respektive område utifrån risk för påverkan på hälsa och miljö inklusive risk för att miljö kvalitetsnormer i aktuella recipienter inte ska kunna uppnås. Behov av vatten- och avloppsförsörjning för befintliga fastigheter inom de områden som inte omfattas av utbyggnad bedöms på ett bra sätt fortsatt fungera med enskilda anläggningar. Bygg- och miljöförvaltningen har sedan beslutet utövat miljötillsyn vid dessa fastigheter där enskilda fastighetsägare i vissa fall behövt vidta åtgärder i den enskilda anläggningen.

Följande områden bedöms även långsiktigt (efter vattentjänstplanens 12 årsperiod) ha bästa lösningen i enskilda anläggningar:

Kimmersbo: Detta område byggdes ut i samband med en ny detaljplan. Hela planen är utbyggd och det saknas förutsättningar för tillkommande bebyggelse. Området har gemensamhetsanläggningar för vatten och avloppsförsörjning sedan 2012. Miljönämnden utövar tillsyn på reningsverket i Kimmersbo.

Långås: Området består till största delen av permanentboende. Fastighetsägarna har vidtagit åtgärder i de tidigare bristfälliga avloppsanläggningarna och bland annat anlades en gemensam avloppsanläggning för de 14 fastigheter som omfattas av detaljplanen söderut. Funktionen i den gemensamma och de enskilda avloppsanläggningarna följs upp i miljötillsyn.

Hassungared, del av området: Delområdet österut består av glesare bebyggelse och avloppsvatten bör kunna renas lokalt med enskilda avloppsanordningar. Miljötillsyn har skett vid de enskilda avloppsanläggningarna.

Knipered och Skår: Befintliga fastigheter i området bör fortsatt kunna ha enskilda avloppsanordningar. Bristfälliga avlopp har åtgärdats efter att dessa uppmärksammats vid miljötillsyn. Området finns med i plan för återkommande tillsyn.

Inom följande tre områden sker förtätning som på längre sikt kan innebära behov av utredning avseende framtida avloppshantering:

Hultakulla och Holmen: Åtgärder har vidtagits för de enskilda avloppsanläggningar där brister uppmärksammats vid miljötillsyn. Fortsatt tillsyn på de enskilda avloppsanordningarna kommer att genomföras. Ingen detaljplan finns eller planeras.

Greggered: Fortsatt tillsyn på de enskilda avloppsanordningarna kommer att genomföras. Det är inte aktuellt att planlägga för att skapa nya byggrätter, men förtätning sker på lucktomter.

Benarebyvägen: Fortsatt tillsyn på de enskilda avloppsanordningarna kommer att genomföras. Området kan bli intressant för expansion. Nu sker viss förtätning på lucktomter.

Följande områden kan på längre sikt, utom vattentjänstplanens tidshorisont, bli aktuellt för utredning främst på grund av behov av förändrade enskilda avloppsanläggningar till följd av äldre valda lösningar:

Ranered: Samtliga fastigheter bedöms ha godtagbar hantering av avloppsvatten. Fortsatt tillsyn på de enskilda avloppsanordningarna kommer att genomföras.

Inseros/Västra Ingsjön: Samtliga fastigheter bedöms ha godtagbar hantering av avloppsvatten. Fortsatt tillsyn på de enskilda avloppsanordningarna kommer att genomföras. Området berörs av bullerzon för Landvetter.

Detaljplan upprättad för sommarbostäder med max 80–120 m² finns för ett mindre område.

Miljöpåverkan

Enligt krav i lagen om allmänna vattentjänster och miljöbalken ska en undersökning ske om vattentjänstplanen medför betydande miljöpåverkan. Undersökningen redovisas i bilaga 2. Den miljöpåverkan som VA-verksamheten och i detta fall särskilt de åtgärder som följer av vattentjänstplanen kan kort beskrivas innefatta:

- Uttag av vatten för produktion av dricksvatten
- Bräddning av orenat spillavloppsvatten till recipient
- Utsläpp av förorenat dagvatten till recipient

I bilaga 2 beskrivs hur vattentjänstplanen påverkar miljön utifrån olika perspektiv med fokus på beslutade krav inom vattenförvaltningen.

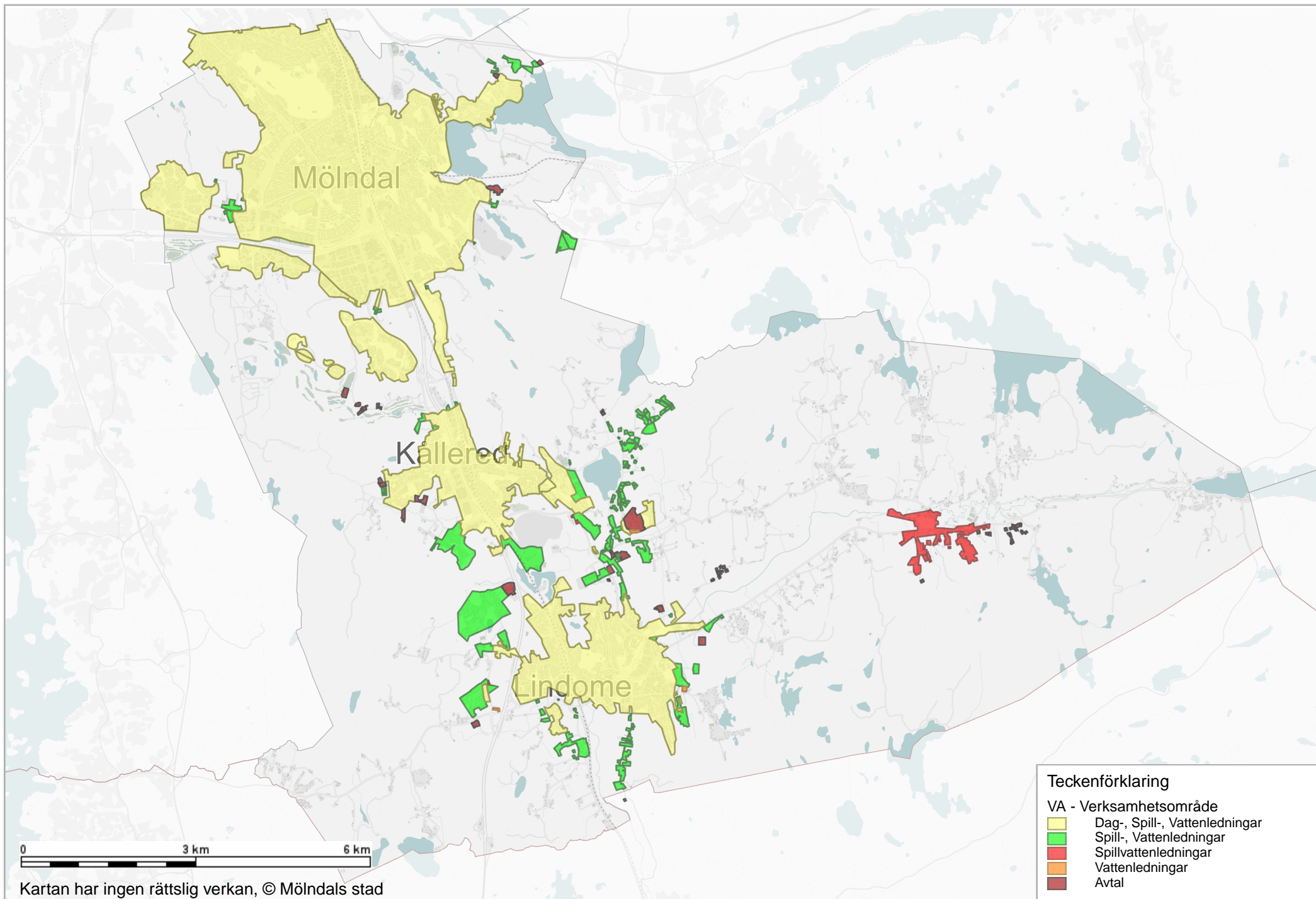
En vattentjänstplan bedöms utgöra ett underlag för planering och utveckling på ett hållbart sätt med möjlighet att lindra den påverkan på vattenmiljöer som samhällsutveckling innebär.

Vattentjänstplan för Mölndal bedöms inte utgöra betydande miljöpåverkan.

Bilagor

Bilaga 1: Karta verksamhetsområde

Bilaga 2: Undersökning om betydande miljöpåverkan utifrån vattentjänstplan

0 3 km 6 km

Kartan har ingen rättslig verkan, © Mölndals stad

Bilaga 2

Undersökning om betydande miljöpåverkan utifrån vattentjänstplan

*Ansvarig
Tekniska förvaltningen*

*Gäller för
Mölnåls stad*

*Tillhör ärende
TEN 324/2023*

sid.

Innehållsförteckning

Inledning	3
Sammanfattning	3
Bakgrund	4
Lagstiftning om miljöbedömning	4
Kommunens bedömning	6
Underlag för bedömning samt samråd	6
Ställningstagande	6
Vattentjänsternas delar	8
Dricksvattenanläggningen	8
Spillavloppsanläggningen	9
Dagvattenanläggningen	9
Perspektiv för bedömning av miljöpåverkan	11
Skyddade områden	11
Risk för allvarliga olyckor.....	11
Gränsöverskridande miljöeffekter	12
Miljömål	12
Globala hållbarhetsmål.....	13
Miljökvalitetsmål för luft och buller	13
Miljökvalitetsnormer för vatten	13
Påverkan utifrån nya områden för bostads- och tätortsbebyggelse	14
Påverkan av utbyggnad till befintliga bostäder i omvandlingsområden	16
Åtgärdsplan för vattenförvaltning	17

Inledning

Denna bilaga till vattentjänstplanen beskriver och motiverar den bedömning avseende betydande miljöpåverkan som gjorts för vattentjänstplanen och den verksamhet som VA-huvudmannen utför och planerar att utföra enligt föreliggande plan.

Sammanfattning

När kommunens befolkning växer ökar belastningen på miljön och behov uppkommer bland annat för ny infrastruktur och service. Vattentjänster som kommunen levererar är dricksvattenförsörjning, spillavloppshantering samt dagvattenhantering. Kommunala vattentjänster med dricksvattenförsörjning samt spillvatten- och dagvattenavledning påverkar vattenmiljöer på olika sätt. Vattentjänstplanen bedöms bidra till en samlad och strategisk planering för utbyggnad av de kommunala VA-anläggningarna och därmed utgöra ett underlag för att hantera och vidta åtgärder för att minska miljöpåverkan.

Ökat behov av dricksvattenförsörjning och spillavloppshantering planeras och utreds främst i samband med planering för framtida vattenproduktion respektive spillvattenrening. Ökade behov omfattas därmed inte i denna vattentjänstplan som huvudsakligen berör distributionsanläggningarna. När det gäller dagvattenhantering i befintliga och tillkommande områden är det av stor vikt att såväl vattenmängder som vattenkvalitet utreds tidigt i planprocessen för att hitta lämpliga system för att minska negativa miljöeffekter.

Genom utveckling av vattentjänster till befintliga bostadsområden utanför nuvarande verksamhetsområde för VA avvecklas enskild vatten- och avloppsförsörjning som i vissa delar bedöms ha större påverkan på hälsa- och miljö än de kommunala vattentjänsterna.

Kommunala vattentjänster påverkar grundvatten generellt och som grundvattenresurser utpekade som så kallade grundvattenförekomster. Utvecklade vattentjänster som ingår i planen har en positiv påverkan genom minskande uttag av vatten för enskild vattenförsörjning. Utbyggnad av dagvattenhantering som ingår i planen kan, om den byggs ut hållbart med bibehållen vattenbalans inom området och en tillräcklig rening av förorenat dagvatten, ha en obetydlig påverkan på grundvatten.

Ytvatten, såsom sjöar och vattendrag samt i slutänden kustvatten och hav, påverkas av samtliga tre vattentjänsterna. I Mölndal är påverkan på vattentäkten Rådasjön ringa avseende tillkommande vattenbehov utifrån planens omfattning. Det tillkommande vattenbehovet genom ökad anslutning de kommande 12 åren (2024–2035) bedöms rymmas inom gällande miljödömdom. Påverkan på ytvatten, från ökade utsläpp till följd av ökad utbyggnad, hänförs främst till ökad avledning av dagvatten om detta inte renas och återinfiltreras före avrinning i naturliga ytvattensystem. Avveckling av enskilda avloppsanläggningar med bristande rening av spillvatten kommer ge positiva miljöeffekter, främst lokalt.

En vattentjänstplan bedöms utgöra ett underlag för planering och utveckling på ett hållbart sätt med möjlighet att lindra den påverkan på vattenmiljöer som samhällsutveckling innebär. Vattentjänstplan för Mölndal bedöms inte utgöra betydande miljöpåverkan. Därmed ställs inte krav på en strategisk miljöbedömning enligt miljöbalkens krav.

Bakgrund

Vattentjänstplanen beskriver den befintliga anläggningen för distribution av dricksvatten, omhändertagande av spillavloppsvatten respektive dagvatten där de omfattas av vattentjänstlagen. Planen omfattar även en beskrivning av hur den kommunala VA-anläggningen ska byggas ut den kommande 12-års perioden (2024–2035) för att erbjuda vattentjänster inom nya områden och befintliga bostadsområden med enskilda VA-anläggningar. Slutligen omfattar planen en bedömning av hur VA-anläggningen kan komma att påverkas av skyfall.

De frågor som bedöms kunna innebära betydande miljöpåverkan på grund av tillkommande byggnation enligt översiktsplan och ökande antal anslutning till VA-anläggningen enligt den aktuella vattentjänstplanen, har fokuserats på påverkan på ekologisk status och möjligheter att uppfylla miljö kvalitetsnormer för vatten. Detta eftersom utvecklingsområden och exploateringsområden föreslås i tätbebyggda områden där recipienterna i nuläget bedöms vara påverkade av dagvatten och där åtgärder krävs redan nu för att kunna uppnå beslutade miljö kvalitetsnormer för vatten.

Mölnbalds stad har sedan tidigare genomfört bedömning av behov och möjligheter att ansluta befintlig bostadsbebyggelse utanför tätorterna ofta med tidigare fritidshusbebyggelse till den kommunala VA-anläggningen. Utredningen utgick från om de enskilda avloppsanläggningarna efter eventuella åtgärder riskerar att påverka recipienten i den omfattning att det kan vara svårt att uppnå beslutade miljö kvalitetsnormer för vatten. Den slutliga planen antogs av kommunstyrelsen 2014 och har därefter uppdaterats 2017 respektive 2021. Planen benämns ”Handlingsplan för vatten och avlopp i omvandlingsområden”.

Under 2022–2023 genomfördes en skyfallskartering för kommunen. Analysen gjordes med större detaljeringsgrad för de tätbebyggda områdena. Dessa områden sammanfaller med var vattentjänster anordnas och var VA-anläggningar finns anlagda. Kartering finns för lågpunkter samt för skyfallshändelser vid 30-, 50-, 100- och 200-års regn.

Lagstiftning om miljöbedömning

Enligt 6 kap. miljöbalken ska en strategisk miljöbedömning göras för planer som kan antas medföra en betydande miljö påverkan, vilket bland annat innebär särskilda krav på samråd. I samband med att föreliggande vattentjänstplan tas fram ska kommunen därmed undersöka om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljö påverkan eller inte. Om undersökningen visar att planen kan antas medföra en betydande miljö påverkan ska en strategisk miljöbedömning göras.

I förarbetena till den nya regleringen om vattentjänstplaner har regeringen angett att eftersom kommunen har möjlighet att anpassa formerna för och omfattningen av samrådet enligt vattentjänstlagen bör ett undersökningssamråd och ett avgränsningssamråd kunna genomföras inom ramen för samrådet om planen med den samråds krets som anges i 6 kap. miljöbalken. För de vattentjänstplaner där bedömningen är att en betydande miljö påverkan inte kan antas ska samråd ske med de fastighetsägare som har ett väsentligt intresse av planen, länsstyrelsen och eventuella andra myndigheter. Undersökningen och kommunens bedömning av planens miljö påverkan ska ställas ut för granskning.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län sände ett PM daterat den 9 mars 2023 gällande samråd. ”Med hänsyn till att dessa planer skall vara beslutade senast 31 dec

2023, avser länsstyrelsen inte att utöver detta PM yttra sig i samråd gällande undersökning av betydande miljöpåverkan eller avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Länsstyrelsen kommer att begränsa sig till att yttra sig vid ett tillfälle, i samråd gällande förslag till vattentjänstplan.”

Länsstyrelsen framförde även i samma PM ”I det fall kommunen bedömer att planen inte kommer att medföra betydande miljöpåverkan bör motiveringen till denna bedömning tydligt redovisas i planförslaget”.

Kommunens bedömning

Underlag för bedömning samt samråd

För att undersöka om vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan tar bedömningen sin utgångspunkt i nuvarande situation och inom perioden 2024–2035 avseende de tre vattentjänsterna:

- Dricksvattenförsörjning med distribution till abonnenter
- Spillavloppshantering med avledning till reningsverk i regional regi
- Dagvattenhantering som ingår i aktuella verksamhetsområden för VA

Perspektiven som undersökts och som utgör underlag i bedömningen är:

- skyddade områden
- risk för allvarliga olyckor
- gränsöverskridande miljöeffekter
- nationella miljömål
- globala hållbarhetsmål
- miljökvalitetsnormer.

Fokus har lagts på bedömning utifrån miljökvalitetsnormer för vatten.

Mölnadalens stad avser att inhämta Länsstyrelsens yttrande i samband med utställningen av vattentjänstplanen. Vidare skickas planen för samråd till miljönämnden i Mölnadalens stad. Därutöver bedöms inga myndigheter ha väsentligt intresse av stadens vattentjänstplan och delges därför inte samrådsmaterialet på annat sätt än genom kungörelse och information om utställning på stadens digitala anslagstavla.

I det fall undersökningen skulle visa på en betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömning ske utifrån ett nollalternativ. I miljöbalkens 6 kapitel definieras nollalternativet för planer eller program som ”en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen, programmet eller ändringen inte genomförs”. Nollalternativet skulle i så fall utgöras av att det inte finns en samlad vattentjänstplan för Mölnadal och inte utgöras av en bedömning av ett nollalternativ där ingen kommunal VA-anläggning etablerats. Ett nollalternativ skulle då utgå från en fortsatt planering enligt nuvarande lagar och styrdokument. Vilket inkluderar gällande Handlingsplan för VA i omvandlingsområden, dagvattenstrategi, antagna förnyelseplaner för vatten respektive avloppsledningsnät, kommunal vattenförsörjningsplan och andra antagna styrdokument.

Ställningstagande

Vattentjänstplanen och de åtgärder och projekt som följer av planen har en påverkan på miljön. Planen bedöms dock inte medföra betydande miljöpåverkan varmed krav inte ställs på en strategisk miljöbedömning med tillhörande samråd.

Underlag för ställningstagandet finns redovisat i föreliggande bilaga till vattentjänstplanen.

Om vattentjänstplanen inte genomförs så kommer Mölnadalens stad inte uppfylla sitt ansvar enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster.

Med en vattentjänstplan för Mölndal förbättras möjligheterna till en strategisk planering av VA-verksamhetens utbyggnadsprocess. Bedömningen är därför att planen bidrar till förutsättningar för en minskad miljöpåverkan.

Om åtgärder och projekt beskrivna i vattentjänstplanen inte genomförs så kommer inte de positiva effekterna av utbyggnaden till befintlig bostadsbebyggelse att ske. Det kommer kvarstå områden som har VA-lösningar som inte fungerar enligt gällande krav, vilket i sin tur påverkar miljön lokalt och miljön i recipienter, vattentäcker och utpekade åtgärdsbehov inom vattenskyddsområde.

Om inte de allmänna VA-anläggningarna säkras för skyfall och översvämningar kan det innebära driftproblem och bräddningar som påverkar miljön genom att orenat avloppsvatten kommer ut i recipienter och kraftiga driftproblem och leveransstörningar kan inträffa.

Vattentjänsternas delar

Genom vattentjänsterna levererar kommunen dricksvatten, hanterar spillavloppsvatten och avleder dagvatten i ledningsnät för respektive tjänst. Av ledningssystemet är drygt 30 % äldre än 50 år. VA-anläggningen har successivt byggts ut i takt med stadsutvecklingen. Sedan mitten av 2010-talet har utbyggnad även genomförts i områden med bebyggelse där det tidigare funnits enskilda vatten- och avloppsanläggningar och där omfattningen är sådan att de omfattas av § 6 enligt vattentjänstlagen.

Dricksvattenanläggningen

Den kommunala anläggningen för dricksvattenförsörjning består i ca 420 km ledning, ett 30-tal tryckstegringsstationer och ett fåtal vattenreservoarer och andra anläggningar.

Ledningsmaterialet består till 37 % av segjärn eller gråjärn, 40 % av polyetenplast och resterande del av PVC eller annat.

Mölnbals kommunala dricksvattenförsörjning sker huvudsakligen med uttag av råvatten från Rådasjön. För några mindre delområden sker huvudsaklig försörjning från Härryda och Göteborg och i framtiden även ett mindre område från Kungsbacka. Vid driftstörningar kan försörjningen ske med råvatten från reservvattentäkt eller med stöd av reservvatten från grannkommuner.

Uttaget av råvatten från Rådasjön följer gällande miljödömd i vilken miljöpåverkan bedömts. Det dricksvatten som används av abonnenterna återförs senare till den kommunala anläggningen för spillvatten. Spillvattnet renas i reningsverket Ryaverket och avleds efter rening till Göta älvs mynning.

Medelvattenföringen i Mölnbalsån uppgår till 4 m³/s. Medelvattenuttaget för Mölnbals dricksvattenförsörjning uppgår till 0,16 m³/s. Uttagsvolymen i sig bedöms inte riskera att påverka Rådasjöns ekologiska status. Den avledning som sker från systemet genom uttaget återförs till samma huvudavrinningsområde då Mölnbalsån rinner ut i Göta älv.

Utläckage av dricksvatten genom ledningsnätet uppgår till cirka 20 % av den producerade och distribuerade volymen. Det utläckande dricksvattnet bidrar till onödig resursförbrukning genom att det har behandlats med kemikalier och förbrukat energi i produktion och distribution.

Utbyggnad med fler anslutna abonnenter medför ökat behov av dricksvatten. Med planerad utbyggnad bedöms vattenbehovet fram till 2035 uppgå till max 20 000 m³/d. En bedömning av vattenbehovet för Mölnbals finns i ”Kommunal vattenförsörjningsplan daterad den 15 maj 2023”. Det ökade behovet av dricksvatten för aktuell tidsperiod rymms inom gällande miljödömd för uttag av råvatten. Effekten av uttaget bedöms därmed vara utredd inom gällande tillstånd och miljöpåverkan acceptabel utifrån syftet.

Utläckage av dricksvatten genom tillkommande ledningsnät bedöms uppgå till en mindre andel av det distribuerade dricksvattnet då nya ledningar inte har samma utläckage. Effekten av utökad dricksvattenanläggning bedöms därmed inte medföra betydande miljöpåverkan. Dock är fortsatt förnyelse och optimerad drift i form av verksamhetens egen förbrukning för en hälsomässigt säker dricksvattenanläggning av vikt för att hålla utläckage och svinn på en rimlig nivå.

Spillavloppsanläggningen

Mölnalds anläggning för spillavlopp omfattar ca 350 km avloppsledningar med självfall eller på vissa sträckor med trycksatta ledningar. I anläggningen ingår ett 50-tal pumpstationer. På ca sex km är det kombinerade avloppsledningar vilket innebär att såväl spillvatten som dagvatten avleds i samma ledning.

Spillavloppsvattnet avleds från anslutna fastigheter genom ca 11 600 servisledningar. Allt spillavloppsvatten avleds till Gryaabs tunnel och ledningssystem för vidare avledning till Ryaverkets avloppsreningsverk som drivs av Gryaab där Mölnalds stad är en av delägarna med en andel på 7,8 %. Gryaab har miljötillstånd för avloppsrening och Mölnalds stads behov ryms inom gällande miljötillstånd för den aktuella perioden till 2035.

Vid driftstörningar i spillavloppsanläggningen främst i pumpstationer eller i kombination med flödesöverbelastning i systemet kan det inträffa att orenat spillavloppsvatten bräddar ut till recipienter. I de delar som är anlagda som kombinerade system är risken för att detta ska ske större eftersom systemet är dimensionerat för att dessa bräddningar ska ske vid höga flöden. Genom ett systematiskt arbete med att förnya avloppsledningsnätet och frångå kombinerade system minskar denna typ av lösningar och ökade risker för miljöpåverkan.

Bräddning och nödavledning av orenat spillavloppsvatten uppgår till ca 70 000 m³ per år (som ett genomsnitt de senaste nio åren). De senaste fem åren har bräddning och nödavledning skett till Mölnaldsån. De största volymerna till Mölnaldsån kommer utav att Gryaabs system har otillräcklig kapacitet i vissa delar av anläggningen där avloppsvatten från Mölnald ingår. För att skydda enskilda fastigheter sker en kontrollerad bräddning vid en av stadens spillavloppspumpstationer till dess Gryaab kunnat utföra åtgärder. Arbetet med detta pågår och beräknas vara klart vid årsskiftet 2025/2026.

I nuvarande anläggning finns identifierat kritiska ledningar där störningar skulle få större påverkan på leveranssäkerhet och miljö vid eventuella incidenter. Ett löpande underhåll och i vissa fall förnyelse är inplanerat.

Den planerade utbyggnaden enligt översiktsplanen och pågående arbete med detaljplaner och exploateringar som genom utbyggt ledningsnät kan medföra ökade risker för att orenat avloppsvatten avleds till recipient berör Mölnaldsån, Kålleredsbäcken, Stora ån samt Lindomeån (som är en del av Kungsbackaån). Utbyggnad av avloppsanläggningen till nya områden dimensioneras och anläggs med system och åtgärder för att minimera risker för driftstörningar. I nya system separeras alltid spillavlopp och dagvatten och dessutom ger nya täta ledningar ett minimalt inläckage till spillavloppsledningarna. Med minimalt inläckage och tillskott av regn- och dagvatten minskas riskerna för att orenat spillavloppsvatten nödavleds till vattendrag. De nya delarna anläggs för att ha en livslängd på 50–80 år. Riskerna bedöms därmed vara minimala för en ökad miljöpåverkan utifrån utökade vattentjänster enligt denna plan.

Dagvattenanläggningen

Avledning av dagvatten sker från olika typer av ytor. Dagvatten avleds från tomt- och gemensam kvartersmark inom områden med samlad bebyggelse. Områden som kan vara för bostadsändamål eller för verksamheter. Dagvatten avleds från allmän plats som kan vara grönytor, men också exempelvis parkeringar. Trafikdagvatten avleds från vägar med mycket varierande trafikbelastning, allt från villagator till trafikbelastade E6. Det sker även viss direktavledning dvs att dagvatten rinner till recipient utan att avledas via ledningar och diken. Den kommunala dagvattenanläggningen omfattar delar av detta för de områden som ingår i

verksamhetsområdet för dagvatten. Med nuvarande system ingår ca 360 km ledningar och ett 20-tal pumpstationer.

Utsläpp från befintlig dagvattenanläggning som påverkar recipienter är främst kopplade till trafikerade vägar, parkeringsplatser, vid olyckstillfällen eller otillåtna utsläpp samt vid förorenat släckvatten efter brand. I nuvarande anläggning finns få möjligheter att fånga upp föroreningar som kommit in i ledningsnätet. Det är därför viktigt att det finns en beredskap på marken innan avledning via brunnar. I nya områden anläggs ibland olika typer av regnbäddar invid vägarna. Här sker en rening av dagvattnet innan det avleds till recipient. Denna typ av åtgärd behöver anläggas i ökad utsträckning vid befintliga vägar.

Utbyggnad med ökad förtätning kan innebära mer hårdgjord yta där dagvatten avleds i stället för att naturligt infiltrera i marken. För att förbättra möjlighet till en naturlig vattenbalans är åtgärder såsom grönytor, semipermeabla markbeläggningar och exempelvis regnbäddar viktiga. Rening behöver ske av dagvatten från ytor som tillför eller i samband med olycka riskerar att tillföra förorenat dagvatten. Om inte en hållbar dagvattenhantering planeras och anläggs kommer ökad utbyggnad medföra ökande påverkan på recipienter. Vissa av dem visar redan kraftig näringsämnespåverkan av bland annat dagvatten.

Perspektiv för bedömning av miljöpåverkan

Undersökning om betydande miljöpåverkan innebär en bedömning av hur Mölndals allmänna vattentjänster berör olika perspektiv. Ett urval av de perspektiv som beskrivs i Miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966) har valts ut. Urvalet bedöms vara relevant för vattentjänster i olika grad. I slutänden fokuserar undersökningen på vattentjänstplanens och VA-verksamhetens miljöpåverkan på status i vatten och möjligheter att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten.

Skyddade områden

Inom kommunen finns områden som är skyddade av olika anledningar. Exempel på skyddade områden är:

- Riksintressen
- Naturreservat
- Natura 2000-områden
- Naturminnen
- Strandskyddsområden
- Biotopskyddade områden
- Vattenskyddsområden
- Kulturresevat

Vattentjänstplanen är ett strategiskt planeringsdokument som i sig inte innebär någon risk för påverkan på skyddade områden. Enligt översiktsplanen för Mölndals stad bedöms det finnas en risk för påverkan på några riksintressen och Natura 2000-området Sandsjöbacka utifrån beskriven framtida samhällsutveckling och förändrad markanvändning. Planerad utvidgning av verksamhetsområde för VA följer av planerad stadsutveckling. Risk för påverkan på skyddade områden hanteras i nästa led för fysisk planering, till exempel i samband med detaljplanering och beslut om nya verksamhetsområden för vattentjänsterna.

Vissa av åtgärderna som beskrivs i vattentjänstplanen avseende utbyggnad till och anslutning av befintlig bostadsbebyggelse bedöms bidra positivt till att värna vattenskydd och Natura 2000.

Vattentjänstplanen med tjänster för dricksvatten, spillvatten och dagvatten bedöms inte utgöra en betydande risk för skyddade områden.

Risk för allvarliga olyckor

Vattenförekomster och vattentäkter behöver skyddas mot föroreningar som orsakas av punktutsläpp och diffusa föroreningskällor liksom akuta olyckshändelser. För en vattentäkt kan den direkta konsekvensen av en förorening bli att täkten blir obrukbar för en kortare eller längre tid.

Föroreningar kan medföra stora kostnader i form av saneringsåtgärder, rening av dricksvatten, behov av nya överföringsledningar eller ersättning till abonnenter som är beroende av vatten. Det är därför viktigt att skydda vattenförekomster och vattentäkter mot föroreningar genom aktuella vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter och genom att reservvatten eller nödvatten finns att tillgå. Samtliga aktiva vattentäkter i kommunen omfattas av vattenskyddsområden och en nödvattenplan är under framtagande.

Vattenverk, reningsverk och pumpstationer kan påverkas av skyfall genom till exempel

överbelastning och översvämning. Enligt de skyfallskarteringar som gjorts bedöms dock risken för allvarliga olyckor till följd av skyfallet i nuläget inte vara betydande.

Vattentjänstplanen med tjänster för dricksvatten, spillvatten och dagvatten bedöms inte utgöra en betydande risk för allvarliga olyckor.

Gränsöverskridande miljöeffekter

Vattentjänstplanen är ett strategiskt styrdokument för Mölndals stad. Planen och arbetet som följer av projekt och åtgärder beskrivna i planen bedöms inte påverka omkringliggande kommuner när det gäller till exempel vattenskyddsområden och möjligheter att efterleva miljö kvalitetsnormer i sjöar och vattendrag. Ej heller när det gäller andra kommuners risk för allvarliga olyckor.

Vattentjänstplanen med tjänster för dricksvatten, spillvatten och dagvatten bedöms inte utgöra en betydande risk för gränsöverskridande miljöeffekter.

Miljömål

Riksdagen i Sverige har beslutat om sexton nationella miljömål. Sveriges miljömål är ledstjärnan i svenskt miljöarbete och definierar vilken miljö den svenska politiken ska styra mot. Sveriges Miljömål fungerar som vägledning för hela samhällets miljöarbete, såväl myndigheters, länsstyrelser, kommuners som näringslivets och andra aktörers. Mölndals stads miljömål hade en tidshorisont till 2022. Fortsatt arbete för en hållbar stad kommer att utgå från ”Ramverk för ekologisk hållbarhet”, vilket är ett styrdokument som är under uppförande under 2023.

Vattentjänstplanen och VA-verksamheten bedöms beröra och påverka sex av de nationella miljömålen. ”Ingen övergödning”, ”Levande sjöar och vattendrag”, ”Grundvatten av god kvalitet”, ”Hav i balans samt levande kust och skärgård”, ”Giftfri miljö” samt ”God bebyggd miljö”.

Uttag av råvatten från Rådasjön och vid behov från Norra Långvattnet för dricksvattenförsörjning berör miljömålet för levande sjöar och vattendrag. Uttagen sker inom gällande miljödomar och reglering för Mölndalsåsystemet finns som säkerställer ett minimiflöde i ån.

Utbyggnad av vatten och avlopp till befintlig bostadsbebyggelse i omvandlingsområden bedöms beröra miljömålen för ingen övergödning, grundvatten av god kvalitet samt god bebyggd miljö. Genom utbyggnad och anslutningar minskar risken för att enskilda vattentäkter med lokala vattenuttag och återinfiltration av otillräckligt renat spillavloppsvatten från enskilda avloppsanläggningar ger en negativ påverkan på grundvattnet lokalt i området. Det huvudsakliga skälet till utbyggnad inom omvandlingsområden är att genom en kommunal anslutning minska den lokala påverkan av näringsämnen på recipienter. Arbetet innebär därmed en minskad påverkan på recipienten och en minskad påverkan utifrån miljömålet ingen övergödning. En hållbar vattenförsörjning och avloppshantering bidrar till miljömålet för god bebyggd miljö.

Utvidgning av tätorterna med följande utökning av spillvattenanläggningen respektive utökad dagvattenhantering inom nya områden innebär större risker för påverkan av utsläpp. Avseende risker för utsläpp av orenat spillvatten så hanteras de med åtgärder för driftsäkerhet. Avseende hantering och utsläpp via dagvatten hanteras de i olika skeden och med uppdelat ansvar. Dagvattenhantering behandlas inom detaljplanearbete och bygglovshantering, vid drift av tekniska system, vid skötsel av dagvattenanläggningar samt inom miljötillsyn via krav på

dagvattenrening och genom krav på beredskapsplanering för att förhindra olycksutsläpp. De miljömål som berörs är främst ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, hav i balans samt levande kust och skärgård samt giftfri miljö.

Vattentjänstplanen med tjänster för dricksvatten, spillvatten och dagvatten bedöms inte utgöra en betydande risk för möjligheter att uppfylla nationella miljömål.

Globala hållbarhetsmål

FN har beslutat om 17 mål för hållbar utveckling varav vattentjänstplanen huvudsakligen bedöms påverka målen ”Rent vatten och sanitet” respektive ”Ekosystem och biologisk mångfald”.

En kommunal VA-anläggning som drivs, underhålls och byggs ut enligt gällande lagar bedöms på ett positivt sätt bidra till ett hållbart och hälsomässigt säkert dricksvatten för mölndalsborna och en säker sanitet som minimerar påverkan på hälsa, ekosystem och biologisk mångfald.

De övriga målen kommenteras inte.

Vattentjänstplanen med tjänster för dricksvatten, spillvatten och dagvatten bedöms inte utgöra en betydande risk för möjligheter att uppfylla globala hållbarhetsmål.

Miljö kvalitetsmål för luft och buller

Vattentjänstplanen med tjänster för dricksvatten, spillvatten och dagvatten bedöms inte utgöra någon betydande risk för påverkan på luft eller i form av buller.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Miljö kvalitetsnormer för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. För ytvatten finns det miljö kvalitetsnormer avseende ekologisk respektive kemisk status. Syftet med normerna är att säkra Sveriges vattenkvalitet och normerna är juridiskt bindande enligt Miljöbalken. Enligt miljö kvalitetsnormerna får inte kvaliteten på vattnet påverkas negativt, tvärtom måste kvaliteten förbättras. Vattensystemen följer inte våra administrativa kommun- och länsgränser och i Mölndal delar vi många vatten med andra kommuner. För att uppnå miljö kvalitetsnormerna krävs utvecklat samarbete över administrativa gränser. Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag påverkas i stor utsträckning av markanvändningen i ett avrinningsområde samt om och hur otillräckligt renat spillavlopp avleds till recipienten. Påverkan ger främst effekt på den ekologiska statusen och endast i mindre grad på den kemiska statusen. Av de vattenförekomster som berör Mölndal är det ett fåtal som har en kemisk status sämre än god om man utgår från de generella undantagen för kvicksilver och PBDE (polybromerade difenyletrar) innefattande flamskyddsmedel.

En utveckling av Mölndal, Källered och Lindome genom förtätning samt en viss utveckling av tätorternas yttre gräns leder till att naturområden och åkermark kan bebyggas. Detta leder till ökad dagvattenavrinning och kan även medföra ökad tillförsel av föroreningar från bland annat fordon. Den utökning av vattentjänster som planeras till befintlig bebyggelse i omvandlingsområden utgår från bedömningen att en anslutning till den kommunala spillavloppsanläggningen kommer att leda till minskad näringsämnespåverkan på recipienter och därmed till att möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormer i vattenförekomster förbättras.

Vattentjänstplanen med tjänster för dricksvatten, spillvatten och dagvatten bedöms inte utgöra någon betydande risk för påverkan på grundvatten och ytvatten och möjligheter att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten.

Påverkan utifrån nya områden för bostads- och tätortsbebyggelse

Vattentjänstplanen följer översiktsplanen som medger en fortsatt exploatering inom kommunen vilket innebär ökad andel hårdgjord yta och en ökad mängd dagvatten att ta hand om. Mängden dagvatten förväntas öka i delar av kommunen, vilket kan leda till negativa konsekvenser för känsliga vattenmiljöer. Dagvattnets innehåll styrs av markanvändningen för området och reningsmetoderna måste anpassas efter förväntat innehåll. Med befintliga planeringsinstrument som detaljplan finns det risk för negativa effekter på vattenmiljön. Varje exploateringsprojekt påverkar endast i liten utsträckning men den samlade påverkan på vattenkvaliteten kan äventyras om merparten av projekten styr i fel riktning. Det är därför viktigt att varje detaljplaneprojekt möjliggör en dagvattenhantering som inte innebär försämrade vattenkvalitet. Parallellt bör det finnas ett systematiskt arbete utifrån avrinningsområden, först då finns det förutsättningar att uppnå miljö kvalitetsnormerna. Flera vattenförekomster påverkas av gällande översiktsplan.

Dagvatten från tätorter samt utsläpp från enskilda vatten- och avloppsanläggningar kan påverka vattenförekomsterna. En betydande del av föreslagna exploatering ska ske inom Mölndalsåns, Kålleredsbäckens och Lindomeåns avrinningsområde och det är i första hand vattenförekomster inom dessa avrinningsområden som kan påverkas av översiktsplanen och därmed av vattentjänstplanen. Dagvattnet ska enligt beslutade dagvattenstrategin ses och utnyttjas som en positiv resurs i stadsbyggandet och ska integreras i den byggda och planerade miljön.

Det är viktigt att hanteringen av dagvatten sker i robusta system och att dagvattnet omhändertas och renas i första hand nära källan så att den naturliga vattenbalansen i möjligaste mån bibehålls. Gröna områden är viktiga i vår stadsmiljö och grönstrukturen bidrar till att minska mängden dagvatten i samhället och renare dagvattnet innan det avleds till recipient. Genom att exempelvis använda ekosystemtjänster för att rena dagvattnet skapas bättre förutsättningar för att miljö kvalitetsnormerna för vatten säkerställs. Den utökade anläggningen för spillavloppshantering innebär fler ledningar och tillkommande spillavloppspumpstationer. Den påverkan på recipienter och de risker som detta innebär för att miljö kvalitetsnormer inte ska uppnås är obetydlig i sammanhanget och hanterbar i samband med planering och anläggningsfas. Tillkommande spillavloppspumpstationer dimensioneras och utrustas med säkerhet för att minimera risker för bräddning av orenat spillavloppsvatten vid driftstörningar.

Mölndals centrala och östra delar

Stora delar av Mölndals tätort ligger inom Mölndalsåns avrinningsområde. Mölndalsån består av flera ytvattenförekomster varav fem finns inom Mölndals stad, Mölndalsån – Stensjön till sammanflödet med Kålleredsbäcken, Mölndalsån – Kålleredsbäckens inflöde till Liseberg, Ståloppet, Rådasjön samt Stensjön. De båda vattenförekomsterna Mölndalsån – Stensjön till sammanflödet med Kålleredsbäcken, Mölndalsån – Kålleredsbäckens inflöde till Liseberg har idag måttlig ekologisk status. På grund av att vattenförekomsterna är påverkade av tätortsbebyggelse i direkt anslutning till strandlinjen har de det mindre stränga kravet att måttlig ekologisk status ska uppnås senast 2027. Det mindre stränga kravet är enbart kopplat till fysisk påverkan av bebyggelsen på ån. För alla andra typer av påverkan gäller att god ekologisk status ska uppnås på kvalitetsfaktornivå. De övriga tre vattenförekomsterna har

måttlig status och ska uppnå god ekologisk status senast 2027. För detta vattensystem är inte dagvattenpåverkan avgörande för den ekologiska statusen, men i samband med utbyggnad ska det säkerställas att tillkommande exploaterade ytor inte bidrar negativt till vattenkvaliteten och statusen.

Södra Mölndal och Källered

De södra delarna av Mölndal som tätort samt Källered ligger inom Källeredsbäckens avrinningsområde. Källeredsbäcken är en vattenförekomst som idag har en måttlig ekologisk status. Orsaken till att vattenförekomsten inte uppnår god ekologisk status beror i huvudsak på övergödningproblematik och fysisk påverkan såsom avsaknad av naturliga strandzoner och en naturlig åfåra. För att Källeredsbäcken ska nå god ekologisk status till år 2033 finns ett behov av åtgärder som förbättrar vattendragets struktur och närområde samt minskar näringstillförseln till bäcken som bland annat härrör från dagvattnet. Detta innebär att det krävs att anslutning av nya områden inte leder till negativ påverkan på recipienten Källeredsbäcken med tillflöden och att anläggningar för rening av befintligt dagvatten från stadsmiljön anläggs.

Västra Mölndal

De västra delarna av Mölndal som tätort ligger inom Stora åns avrinningsområde. Stora ån är en vattenförekomst som utmynnar i Askimsviken. Stora ån som vattenförekomst har otillfredsställande ekologisk status och ej god kemisk status. Orsaken till att vattenförekomsten inte uppnår god status beror på övergödningproblematik, miljögifter och fysisk påverkan såsom avsaknad av naturliga strandzoner och en naturlig åfåra. Miljökvalitetsnormen är satt till 2027 respektive 2033 för olika faktorer. Relaterat till vattentjänster finns behov av åtgärder med minskad påverkan från dagvattenavledning. Det krävs därmed åtgärder även vid anslutning av nya områden så att dessa inte leder till påverkan på recipienten Stora ån med tillflöden och att anläggningar för rening av befintligt dagvatten från stadsmiljön anläggs.

Lindome

Lindome tätort ligger i sin helhet inom Lindomeåns avrinningsområde som är en del av Kungsbackaåns avrinningsområde. Inom avrinningsområdet finns flera vattenförekomster som inte uppnår god ekologisk status. De vattenförekomster som i första hand kan påverkas av planer på att stadsutveckla Lindome tätort är Kungsbackaån - Lillån till Finnebäcken samt Intagsbäcken. Båda dessa vattenförekomster har idag måttlig ekologisk status med miljökvalitetsnormen att uppnå god ekologisk status senast 2027. Den huvudsakliga anledningen till att Kungsbackaån - Lillån till Finnebäcken har måttlig ekologisk status idag är att delar av vattenförekomsten saknar naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur eftersom vattenförekomsten är påverkad av markavvattning. Intagsbäcken har klassats till måttlig ekologisk status på grund av övergödning och förurning. Utifrån utökade vattentjänster är det främst av vikt att tillkommande exploateringar med förändrad markanvändning och eventuella spillavloppspumpstationer inte medför ökade utsläpp av näringsämnen till Intagsbäcken.

Hällesåker

Översiktsplanen pekar ut Hällesåker som landsbygdens serviceort och den ska stärkas med bostäder och en utvecklad service. En utveckling av Hällesåker kan påverka vattenförekomsterna Kungsbackaån - Finnebäcken/Knipered till Nordån/ Hällesåker och Kungsbackaån - Nordån/Hällesåker till Västra Ingsjöns utlopp. Kungsbackaån - Finnebäcken/Knipered till Nordån/Hällesåker har idag måttlig ekologisk status med

kvalitetskravet att uppnå god ekologisk status senast 2027. Orsaken till klassningen är att delar av vattenförekomsten saknar naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur eftersom vattenförekomsten är påverkad av markavvattning. Kungsbackaån - Nordån/Hällesåker till Västra Ingsjöns utlopp har god ekologisk status. Utifrån utökade vattentjänster är det främst av vikt att tillkommande exploateringar med förändrad markanvändning och eventuella spillavloppspumpstationer inte medför ökade utsläpp av näringsämnen då krav finns på att ingen försämring av ekologisk status tillåts för de vattenförekomster som uppnår miljö kvalitetsnorm.

Påverkan av utbyggnad till befintliga bostäder i omvandlingsområden

De områden som planeras ingå i verksamhetsområde för vatten- och avloppstjänster berör huvudsakligen de södra delarna av kommunen. Anslutningar planeras att genomföras inom vattentjänstplanens 12-årsperiod.

De befintliga bostadsfastigheterna med enskild vattenförsörjning försörjs genom uttag av grundvatten. Några av områdena berör utpekade grundvattenförekomster såsom Hällesåker och Sinntorp. De uttag som sker för enskild vattenförsörjning bedöms inte riskera att negativt påverka vattenförekomsten, men genom anslutning till kommunalt dricksvatten minskar uttag och därmed risk för lokal påverkan.

De vattenförekomster som är recipenter för befintliga enskilda avloppsanläggningar inom Tulebo och Spårrödsområdet är Intagsbäcken uppströms Tulebosjön, Tulebosjön samt Intagsbäcken (nedströms Tulebosjön). Dessa vattenförekomster är samtliga påverkade av övergödning där en del kommer från enskilda avloppsanläggningar med otillräcklig rening.

Områdena Hassungared och Barnsjön har avledning till vattenförekomsten Kungsbackaån – Lillån till Finnebäcken/Knipered. Denna del av Kungsbackaån har inte problem med hög näringsämnespåverkan utan huvudfrågorna är påverkan på naturtillstånd för fisk och fysisk påverkan på hydromorfologi och konnektivitet. Anslutning av fastigheterna kommer främst bidra till minskad risk för hälso- och miljöpåverkan lokalt inom områdena.

Efter anslutning av Dammets Byväg, Ingemantorp samt Humlekärr och Torkelsbohög som alla avrinner mot Lindome och vattenförekomsten Kungsbackaån – Lillån till Finnebäcken/Knipered kommer näringsämnespåverkan minska, men den huvudsakliga anledningen är minskad påverkan lokalt utifrån hälso- och miljöpåverkan av befintliga fastigheter inom tätare bebyggelsestruktur på landsbygden.

I Hällesås planeras utbyggnad och anslutning av fastigheter. Områdets avrinning sker till Haga å som inte är en vattenförekomst, men slutrecipienten Askimsviken är påverkad av näringsämnen sommartid. Den huvudsakliga effekten är alltså lokal utifrån risk för hälso- och miljöpåverkan.

Slutligen planeras anslutning av några fastigheter inom Stenkrossområdet som gränsar till Härryda. Slutrecipient för utsläppt avloppsvatten är Rådasjön som är kommunal vattentäkt och vattenförekomst. Motiveringen för utbyggnad av kommunalt vatten- och avlopp är utifrån att minska risker för mikrobiologisk påverkan av ytvattentäkten snarare än utifrån näringsämnen. Anslutningen till kommunala spillvattenanläggningen bedöms vara positiv för vattenförekomsten och i någon mån bidra till att miljö kvalitetsnormer uppnås.

Åtgärdsplan för vattenförvaltning

En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status. Genom normerna ställs krav på ekologisk och kemisk kvalitet i ytvatten respektive krav på kemisk kvalitet och vattentillgång för grundvatten. Mölndals stad har tillsammans med andra kommuner och myndigheter ett ansvar för att åtgärder vidtas för de vatten där statusen är sämre än beslutad norm.

Mölndals stad har under 2022–2023 genomfört ett arbete med att ta fram en åtgärdsplan med aktiviteter som syftar till att tydliggöra vad Mölndals stad som organisation och myndighet behöver genomföra under Vattenmyndighetens förvaltningsperiod 2022–2027.

Åtgärdsplanen är uppdelad i två delar;

- Mölndals stads arbete med de administrativa åtgärder som är bindande för alla kommuner genom Vattenmyndighetens åtgärdsprogram,
- Utveckling av arbetssätt inom vattenförvaltning för att strategiskt ta fram underlag och genomföra praktiska åtgärder i eller invid de vattenförekomster som i nuläget inte uppnår de miljökvalitetsnormer som Vattenmyndigheten beslutat ska gälla för respektive vattenförekomst.

Åtgärdsplanen visar vad Mölndals stad som organisation och myndighet behöver genomföra eller medverka i för kommande period 2023–2027 i syfte att uppnå och säkerställa beslutade miljökvalitetsnormer för vatten. Vattenmyndighetens uppsatta målår har därmed varit styrande i tidplanen för arbetet.

Åtgärdsplanen är under handläggning och målsättningen är att den antas av kommunfullmäktige under hösten 2023.

I åtgärdsplanen finns aktiviteter som direkt eller indirekt hänger ihop med föreliggande vattentjänstplan. Åtgärdsplanen grundas bland annat på Vattenmyndighetens administrativa åtgärder för dricksvattenskydd, fysisk planering samt VA-planer inklusive dagvatten. Ett samordnat dokument för vattentjänster samverkar väl med ett strategiskt vattenförvaltningsarbete.